

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS

A

SZEMLE

SZERKESZTŐSÉGÉTŐL.

Már régóta nem jelent meg nálunk lap, oly sokatigérő programmal, mint a Szemle 1-ső száma tavaly, midőn e lapot megindítottuk.

Kijelentettük, hogy oly lapot szándékunk adni, mely a magyar nemesi és úri osztály, szóval a *szellemi, vagyoni és születési arisztokracia méltó közlönye legyen*, melybe országunk legelőkelőbbjei írjanak, hogy így azt az *úri és vagyonos olvasó közönség valóban osztálylapjának* tekinthesse.

Jó időn át nem egészen felelhetünk meg nagy feladatunknak, — legalább nem oly mértékben, mint óhajtottuk és szeretttük volna. Ennek mentsége, részint a lap felelős szerkesztőjének gyakori kényszerű távolléte, részint az a körülmény, hogy a legelőkelőbb osztálybeliek részéről remélt közreműködés nem történt oly mérvben, mint ezélunkra kívánatos és elegendő lett volna. Továbbá azok az alig leküzdhető technikai nehézségek, melyek egy lapnak harmadfél iv tartalommal s illusztrációkkal való heti kiadását lehetetlenné teszik.

Ez akadályok azonban ma mind megszűntek. Felelős szerkesztőnk ma már itt van, állandóul itt marad s így maga vezetheti a szerkesztés teendőit. *Országunk jelesei pedig már a legtöbben biztosítottak, hogy jövőre határozottan számíthatunk becses közreműködésükre*, amint hogy néhányan már eddig is közreműködtek, s tollaikból folyó dolgozatokból ma már egész halmaz áll rendelkezésünkre. A technikai nehézségeket pedig oly módon győztük le, hogy a lapot két hetenként adjuk ki, most már valóban oly választékos és minden tekintetben kitűnő tartalommal, a mint azt programmunkban ígértük, hogy így Magyarország előkelő világa az őt érdekelhető dolgokra nézve a Szemlében megfelelő és valóban számukra szerkesztett közlönyt bírjon.

Hogy jövőre a Szemle megjelenési idejét is pontosan megtarthassa, az eddigi és most csődbe is jutott nyomdát elhagytuk, s az elkövetett rendtelenségeket helyre hoztuk.

Megifjult erővel áll tehát a Szemle régi előfizetői előtt, kiktől a kezdet nehézségei

névben a mult hiányaiért elnézést kér, bő kárpótlást ígérve új számaiban.

Érezzük kötelességünket, s a vállainkra nehezedő felelősség súlyát, mert *soha Magyarországon lapnak még oly díszes és előkelő közönsége nem volt, mint a Szemlének*, teljesen jogos és igazolt tehát az a magas követelés és várakozás, mely irányában létezik.

Igyekezni fogunk annak megfelelni, s előkelő közönségünk igényeit mindenkép kielégíteni.

Kérjük ennél fogva továbbra is a pártfogást és támogatást, melynek kiérdemlését fő feladatunknak tartjuk, s törekvésünk oda irányul, hogy a Szemlét a magas úri közönség teljes joggal saját osztályközlönyének tarthassa. Miért is:

A Szemle *társadalmi, irodalmi, gazdasági és sport* rovataim kívül állandó értesítést nyújtand a törvényhozás, egyház, hadsereg magasabb köreiből történő dolgokról, továbbá a *nemzeti és gentry kaszinóban történő eseményekről* s a tudományos, irodalmi és művészi élet kiválóbb mozzanatairól.

Tisztelettel

a
SZEMLE
szerkesztősége.

A mi tisztelt volt előfizetőinkhez.

Be kell vallanunk, hogy ama nagy czélunkat, melyet a Szemle megalapításakor kitűztünk, még el nem értük.

Kötelességünk számadást adni erről főképp ama nagyrabecsült volt hiveinknek, kik — bizonyára ez okból is — megvonták utóbb vállalatunktól támogatásukat, mi meglehet elő is segíti e kényszerű mulasztásunk belátását. A beismerés már a javulás kezdete s erről óhajtunk néhány szót elmondani.

Eddigi hiányosságunk és egyéb mulasztásaink főokai voltak főszerkesztőnk gyakori távolléte s a most már odahagyott nyomdában elkövetett pontatlanságok az expedíció körül.

Ez okok ma már megszűntek s a lapot ma már fővárosunk egyik legszolidabb nyomdájában készítettjük. Ezeknél fogva a multakért kegyes elnézést kérve, bátran ígérhetünk javulást, *minden tekintetben kielégítő, sőt meglepő javulást*.

A fent elősorolt komoly okoknál fogva bátorkodunk még egyszer esedezni volt hí-

veinkhez az újból leendő nagybecsű bizalomért és pártfogásért, mit ezúttal bizonyára teljesen megfogunk érdemelni.

Gróf Zichy Imre,
szerk.

A főrendiház reformálása.

Az országgyűlés összetült és a királyi trónbeszéd a sürgős tennivalók közt első helyen említette a főrendiház újjá szervezését.

Van ugyan száz meg száz baj az országban, melyeknek megszüntetése sokkal inkább képezhetné az uralkodó kormány gondját, de minthogy e bajokkal szemben a mai liberális párt következetesen szemet huny, sőt azokat nem létezőknek szereti állítani vagy pedig költői fantáziával rózsaszínű fátyolba takargatja: ez alkalommal mi se bolygatjuk a nemzet fájó sebeit és megjegyzés nélkül elfogadjuk az adott helyzetet.

A főrendiházat tehát reformálni fogják. Olvastuk a miniszterelnök ur prospektusát is, és arról meg vagyunk győződve, hogy a képviselőház többsége a miniszterelnök ur előterjesztését a legcsekélyebb változtatás nélkül el fogja fogadni.

Azonban — szerencsére — a főrendiházat a főrendiház hozzájárulása nélkül nem lehet átalakítani. Mi tehát egyenesen és nyíltan a méltóságos főrendekhez fordulunk és figyelmeztetjük őket, hogy a miniszterelnök ur javaslata — úgy, amint az a törvényhozó testület alsó házában helyesléssel a főrendi tábla ítélőszéke elé fog kerülni — némely pontjaiban élesen ellenkezik a főrendiház nemzeti hivatásával, nagy tradícióival és jövőjének, független hatalmának biztosításával.

Már több ízben volt alkalmunk e tekintetben határozott álláspontunkat kifejezni s büszkék vagyunk rá, hogy nyilatkozásainkkal — amint ezt a Szemle t. olvasóitól hozzánk érkezett számos levél lelkes hangja bizonyítja — az ország legintelligensebb közönségének gyökeres meggyőződését sikerült interpretálnunk.

Most tehát csak röviden hivatkozunk elveink két sarkalatos tételére, hogy t. i. a főrendiházat úgy kell szervezni: 1.) hogy az oly elemekből álljon, melyek politikai önállóságuk és hazafias megbízhatóságuk garanciáival leginkább teljesíthetik a főrendiház *ellenőrző*, alkotmányvédő nemzeti rendeltetését; 2.) hogy a főrendiházat számra

való tulsúlyban a született főurak és nemesek alkossák, mint a kik az első pontban hangsúlyozott kvalifikációval legfőképen rendelkeznek és mult érdemeiknél fogva a legerősebb reményekre jogosíthatják a nemzetet.

Azt csak helyeselhetjük, hogy a születési jogot némi korlátok közé szorítják; amennyiben a főrangok is csak bizonyos minimális vagyon mellett lehetnek a felsőház tagjai; mert kétségtelen, hogy a jellembeli és születési fensőbbiséghez a teljes függetlenséget csak a megfelelő vagyon adhatja meg és az igazi gentleman fogalmához a vagyon épen oly mértékben szükséges, mint a születési s jellembeli előkelőség. Legyenek a felsőháznak pl. csak azok a mágnás urak tagjai, kik legkevesebb 1000 (nem 3000) forint évi adót fizetnek. Nincs ellenünk. Azt is igen helyes ujtásnak tartjuk, hogy a főispánok — mint a kormány alárendelt és engedelmes közgei — teljesen kimaradnak a főrendiházból.

De már aztán azt föltétlenül kárhoztatnunk kell, hogy a főuri arisztokraczia mellett a *nemesi arisztokraczia* mellőztessék.

Hajdan a főrendek és a köznemesség együtt képezték a nemzeti akarat törvényhozó képviselőjét. Csak 1458-ban tanácskoztak először külön, mikor a köznemesség a Duna jegén Hunyady Mátyástkirályllyá választotta. Minden küzdelmünk, minden dicsőségünk, a magyar nemzetnek összes hagyományai, szent emlékei a legszorosabb összefüggésben állanak a nemességgel. A nemesség volt évszázadokon át az ország oszlopa, a nemzet védő bástyája, a magyar faj föntartója; a nemesség kardja ölte az ellenséget, a nemesség vére öntözte a haza minden györöngyét, a nemesség lelke lobogott tűzszlop gyanánt vitéz őseink előtt százados harcainkban. És most ez a nemesség, mely 1848-ban önként lemondott összes kiváltságairól, s mely azóta kigunyolva, kisebbitve, megrugdalva valóságos mostoha gyermeke az édes hazának, most ez a nemesség a legjobb alkalommal ne kapjon elégtételt és megérdemelt koszorút? Ime, itt az alkalom, — adjanak helyet a nemességnek a főrendiházban! Minden megye válaszson területi nagyságához képest 1—2 nemest a főrendiházba, életfogytig tartó tagságra. Ily módon a főrendiház lüktető ere új eszmék, kipróbált tevékenység, tántoríthatatlan hazafiasság és tiszta nemzeti jellemvonások duzzadó forrásával gazdagodnék; a nemesi osztály pedig, mely oly sok dicső, nagy férfiut adott a hazának, ismét elfoglalhatná a közszolgálat terén mindig fényesen betöltött méltó helyét.

És ha a magas arisztokraczia és a nemesség választott képviselői mellett a kormány javaslatára a király a szellemi arisztokraczia köréből is kinevez korlátolt számú főrendiházi tagokat: ez természetesen egé-

szen más súlyt, más tekintélyt, más önállóságot ad a főrendiháznak, mint hogyha a született törvényhozók testületét fele részben a kormány intencziói szerint kiválasztott új elemek képezik, melyek a többséget könnyen magukhoz ragadhatják és a főrendiházat az uralkodó párt egyszerű visszhangjává stülyeszthetik.

A zsinór tehát az legyen, hogy a legfüggetlenebb arisztokraczia állandóan többségben maradjon a főrendiházat alkotó többi elemek közt.

Azt azonban ismét nem szabad helyeselnünk, hogy *hamis okoskodás alapján* a katolikus főpapság mellett valamennyi felekezetnek papjai is helyet foglaljanak.

A főrendiház nincs és ez után se lesz oly alapon összeállítva, hogy abban a nemzet minden osztálya, minden felekezete képviselve legyen. Mert hiszen akkor a köznép is joggal követelhetne megyénkint legalább egy széket választott küldötteinek és az ipartűző polgári osztály nemkülönben. Nagyön szerencsétlen logika tehát a zsidó rabbinusokat, a vallási és politika jogegyenlőség elvénél fogva a főrendiházba ültetni. Különben is a katolikus főpapság nem azért foglal el oly diszes helyet a főrendiházban, mintha talán a katolikus vallás valami különös állami protektorátust vindikálna magának, hanem igenis azért, mert a katolikus klérus a magyar alkotmány megteremtése óta szakadatlanul együtt küzdött, érzett, szenvedett, alkotott, harcolt, áldozott a magyar nemzet legjobbjáival és így mintegy összeforrt a nemzeti közérdekkel és oly halhatatlan érdemeket szerzett, melyek bizonyos jogokkal ruházták föl. A katolikus főpapság továbbá nemcsak mint egyházi testület, hanem mint vagyonával, tekintélyével, ornátusával, szellemi szupremáciájával uralkodó nagy társadalmi tényező is tekintendő.

Amíg csak a protestáns püspökről van szó, örömmel agítálunk a mellett, hogy legyenek a főrendiház tagjai. A protestáns papság igen válságos időkben vértanui elszántsággal hirdetője, katonája, lelke volt a magyar nemzeti törekvéseknek és függetlenségi küzdelmeknek, hozsánnával övezhetjük tehát a protestáns püspökök homlokára a babért!

De mit szóljunk az orthodox rabbinusokról? Melyik az a közszolgálat, melyben tündököltek? Hol a tér, melyen áldozatot hoztak, tevékenykedtek a haza érdekében? A testvéries egyenlőség nem ad jogot a főrendiházi tagságra, mert akkor a napszámosok, a szatócsok, a borbélyok, a hentesek is követelhetik képviselőik befogadását, hiszen ők is jó hazafiak, becsületes polgárok, megfizetik adójukat, teljesítik kötelességeiket és — tudtunkkal — nincsenek kizárva az általános egyenlőség, szabadság, testvériség kommunisztikus jogaiból. Gr. B. K.

LAKÁS-VISZONYAINK

és
új lakás-építési rendszer.

Írta: Gróf Kreith Béla.

(12 ívre terjedő illusztrált könyv.)

Mutatványul adjuk e munka előszavát.

Előszó.

Az iparnak és kereskedelemnek a nagy városokban felhalmozott tárgyai, a tudomány és művészetnek alkotásai és egyéb látványosságok szemlélve oktatják a nagyvárosok lakosságát, éppen úgy, mint a nagy világkiállítások. A társadalom kiválóbb embereinek a fővárosokban élő nagyobb száma, jelesebb szakemberek működésének megfigyelhetése, a velük való könnyebb érintkezés stb., oly nagy mértékben civilizálják a fővárosok lakosságát, hogy még az iskolát nem járt és olvasni nem tudó ember is, ha állandó lakója valamely nagy városnak, oly fokú általános műveltségre tesz szert, hogy ha egy ily egyént összehasonlítunk egy valamely kevésbé polgárosult ország valamely falujában egész életét leélt paraszttal, tapasztalni fogjuk, hogy a kettő kazt általános műveltségi fogalmak dolgában több a különbség, mint a mennyi az említett paraszt s egy Afrika belsejét lakó vad ember közt van.

Annyit irtak erről különben már a különféle foglalkozásoknak tudós és nem tudós emberei, hogy valóban háládatlan munka itt a nagyvárosi életnek nagy mértékű civilizáló hatásáról egyebet írni, mint röviden ismételni, hogy egy állam erejének, művelődésének és az ezzel együtt járó jólétnek legbiztosabb mértéke és mutatója az illető államban levő városok nagysága s azok anyagi helyzete.

Ezeket a további bizonyítgatásra nem szoruló tényeket elfogadva, nekünk magyaroknak különös érdekünkben áll, hogy városaink nagyobbodását mindennemű praktikus útonmódon előmozdítsuk és ha ezt anyagi erőink nem engedik, akkor legalább ne akadályozzuk az olyan reform-eszmék kivitelét, a mely eszmék létesítése államháztartásunknak pénzébe nem kerül.

Ilyen reformeszméket tárgyal jelen munkám, melynek czime körülbelül kifejezi a könyv tartalmát.

A nagyvárosi életnek egyik leghátrányosabb oldalát nézetem szerint a lakás-viszonyok képezték eddig és képezik ma is egész Európában és az egész civilizált világon.

A nagyobb városok különféle központjaihoz és intézeteihez könnyebben való hozzáférhetés, valamint a helyi közlekedés szempontjából is czélszerűtlen az, ha egy népesebb város igen nagy területen fekszik, vagyis, ha annak belterületén kisebb házak nagy telkeket foglalnak el. — Ez okozza azt, hogy a világvárosok az egészségi szempontokat sokszor kellő figyelemre nem méltatva, iparkodnak belső terjedelmüket a gyors közlekedésnek és az érintkezések könnyebbségének megfelelő korlátok közé szorítani. E korlátolás következtében a házhelyek ára igen magassá lesz, minek folytán czélszerűtlenné válik: drága házhelyekre csekély jövedelmet hajtó kicsiny házakat építeni. Nagy városban ennek következtében saját tulajdonát képező házat ma csak oly egyén birhat, ki képes 2—3 emeletet építeni, vagyis: ki legalább 20—30 ezer forintnyi tőkével rendelkezik. A nagy

városok többi lakói kénytelenek bérházban lakni és ez az egyik leghátrányosabb oldala a nagyvárosban való élésnek.

Sok olyan tervet és rendszert kigondoltak és meg is valósítottak már, melynek feladata az volt, hogy ezt a nagy bajt legalább némileg orvosolja, de mind ez irányban már véghezvitt dolgok — miként a félrendszabályok — csak részben enyhítik a nagyvárosi életnek e főntebb említett hátrányos oldalát.

A városok határaiban építettek olcsóbb telkekre apróbb hivatalnoki és munkásházacskákat, melyeknek azonban nagy hátránya az, hogy lakóik gyakran 1—2 óráig gyalogolhatnak, míg a városban dolgaik elintézési helyére érnek. Azok pedig, a kik üzletöknél és foglalkozásuknál fogva, vagy pusztán kényelmi szempontból a város belsőjében kívánnak lakni, kénytelenek bért fizetni, mert — mint említők — a város területén belül a háztelkek ára oly nagy, hogy a ki arra kis házat épít, annak a fekvőségbe fektetett tőkéje 1—1½%-ot is alig hajt. E körülmény ma még a 6—8000 forint tőkével bíró egyént is bérházban lakni kényszeríti; a szegényebbek pedig épen nem is gondolhatnak arra, hogy valaha saját házat szerezhessenek.

Tudva azt, hogy az elsorolt nagyvárosi körülmények s az ezekbe bele törődött közönség megszokása egykönnyen s egyhamar nem változik: *kigondoltam egy olyan rendszert, mely lehetővé teszi, hogy a nagyobb városok lakóinak igen nagy többsége ha már házat nem is, de legalább saját tulajdonát képező lakást szerezhessen a város belterületén is, bárhol s bármily nagy házakban is.*

Az eszme — vagy nevezzük ötletnek — igen egyszerű:

Úgy kell építeni a nagy házakat, hogy az azokban levő bármily nagy vagy kicsiny lakások, vagy üzlethelyiségek külön-külön eladhatók legyenek, hogy minden lakó megvehesse örök áron, készpénz vagy részletfizetésre a neki való kisebb vagy nagyobb lakást, boltot stb. a ház minden részében, földszint úgy, mint bármely emeleten.

Hogy miképen kell építeni ily rendszerű nagyobb házakat a városban azon pontokon, hol az illető érdekelt lakók épen kívánják s hogy mily építési terv és rendszer felel meg ez eszmének legjobban, az már kevésbé egyszerű, mint maga az ötlet.

A megfelelő rendszernek és tervnek kidolgozásával és az egésznek megértésére, valamint kivitelére szükséges részletek kidolgozásával és megállapításával 11 évig foglalkoztam. Ma már elérkezettnek vélttem az időt arra, hogy e hosszú munkálkodásom összes eredményét jelen könyvemmel a nagyvárosok lakosainak rendelkezésére bocsássam.

Jelen könyvem a fent említett tervekben s azoknak néhol illusztrált részleteiből annyit tartalmaz, a mennyit a dolog érdekében szükségesnek véltem a nagyközönséggel megismertetni.

Az itt adott könyvnél e tárgyról irt s jóval nagyobb terjedelmű munkámat a szakemberek számára irtam, és azok számára, kik terveim kivitelére nagyban kívánnak vállalkozni.

Azon olvasóknak, kik nem szeretnek valamely ismeretlenebb író művének elolvasására vállalkozni (ilyen vagyok magam is), művem tartalmának ismertetéseül rövid ki vonatképen irtam a következőket:

Könyvem első fejezetében iparkodtam kimutatni, hogy egy államnak mennyire érdekében áll mennél nagyobb városokat létesíteni; azért is iparkodtam ez ismert dolgot itt külön fölemlíteni, mert ezzel akarom országunk vezérferfiát egyuttal arról is meggyőzni, hogy jelen munkám a benne foglalt alapeszmének rendkívüli egyszerűsége daczára is közmívelődési és közgazdasági szempontokból igen praktikus és fontos. Hazai viszonyainkat úgy e fejezetben, mint egész könyvemben természetesen mindig szem előtt tartottam.

A második fejezetben beh bizonyítani igyekszem, hogy nagy városokban az egészségügyi tekintetek szemelött tartása mellett csakis nagy épületek előnyök közlekedési, közgazdasági és sok egyéb okok folytán.

Munkám harmadik és negyedik fejezete ismerteti rendszerem alapeszméjét s az összes részleteket, a számos illusztrációval ellátott épületrajzokat, butor- és egyéb berendezési mintákat, és a tervek kivitelének különféle módozatait, melyek egy része egészen új dolog.

Ez ismertető leírásokkal meggyőzni iparkodom az olvasót arról is, hogy az általam kigondolt és kidolgozott rendszernek keresztülvitele elé nagyobb nehézségekkel járó akadályokat hazai viszonyaink ma nem gördítenek.

Ugyanezen fejezetekben részletesen felsorolom és megbeszélem a bérben-lakással járó számos hátrányokat. Ilyenek:

1. A költözködés költségei, a butor-rongalás és a költözködéssel járó idővesztés.

2. A háztulajdonos tetszésétől függő és a bérlők által meg nem akadályozható lakbér-emelés, mi méltán bosszantólag hat különösen azon gyakori esetben, midőn az önző és kapzsi háztulajdonos észreveszi, hogy a házában birt lakásnak, vagy üzlethelyiségnek fölmondása az illető lakónak nagyobb veszteségére válnék, mint a követelt nagyobb bér. Ily esetben az illető bérben-lakó üzlet-ember a saját tehetsége vagy szorgalma által jól kiérdemelt hasznát ugyszólván megosztani kénytelen a háztulajdonossal.

3. A lakbért fizető lakó nomád ember módjára sohasem tudja, mikor kell a megszokott otthont elhagynia. Hisz ez néha egészen a háztulajdonos szeszélyétől függ, a ki akkor mondhat fel neki, a mikor tetszik. A bérházban lakó ennek következtében nem tartja érdemesnek lakását csinósítani, vagy azt újabb kényelmi találmányokkal praktikus berendezni, mert ha odább kell költöznie, el nem vihető berendezésekre költött kiadásait a háztulajdonos megtéríteni nem tartozik.

4. Budapesten a legtöbb lakó legalább is annyi házbért fizet, a mennyivel — mint részletfizetéssel — 14—16 év alatt örök sajátjaként is megveheti a rendszerem szerint épült házban az illető lakást a tulajdonos egyéntől, vagy társulattól, a minő ily részlettörlesztéses építkezésre a jelen ziszthema alapján nem egy fog keletkezni.

Az európai és amerikai bérházak építkezését tanulmányozva, *csodálkozással vagyok kénytelen konstatálni ama különös körülményt, hogy az összes nagyvárosi építkezésekben sehol sem található valamely olyan praktikusabb chablonszerint való rendszer, mely a nagyvárosok bérházaiban lakó közönség megszokottabb igényeinek, szokásainak és leggyakoribb szükségleteinek szem előtt tartásáról tanuskodnék.*

A mai bérházak szobáinak tervtelen össze-visszasága, labirintszerűsége arra is enged következtetni, hogy azok belső beosztásának terveit többnyire maguk a háztulajdonosok minden szükséges és bővebb megfontolás nélkül készítették. Az építészek többsége pedig saját anyagi érdekeit tartván szem előtt első sorban, nem tartja főfeladatának a háztulajdonost a maga tudományos alapon kidolgozott tervének elfogadására rávenni, hanem hogy a megrendelést el ne szalaszssa, épít oly házat, minőt a megrendelő épen kíván.

A fentebb említett körülményeknél fogva *a rendszerem szerint építendő bérháztervben* *ujnak tartom a szobáknak, illetőleg lakosztályoknak ama rendszerem szerint való beosztását, mely mindenekelőtt arra van legfőbb tekintettel, hogy a szükséges statisztikai és egyéb megfigyelési — adatok nyomán megállapítható mindama kívánalmaknak eleget tegyen, miknek kielégítését a nagyvárosok lakóinak 70—80% igényli.*

A rendszerem szerint épült háznak egész földszintjén vagy egy-egy emeletén levő szobák összesen egy lakás gyanánt, vagy minden egyes szoba esetleg egész külön lakásnak használható, a nélkül, hogy ilyen változtatás eszközzésénél falat áttörni, vagy ajtó-helyet befalazni kellene. Az egész emeletnek 5 vagy 50 szobáját, konyhát és kamráit olyan módszer szerint építem, hogy a lakás-tulajdonos az egész emeletnek összes szoba-, konyha- és kamra-részeit egymásba nyílóvá teheti s egyikből valamenynyivel úgy közlekedhetik, hogy a folyosót sem szükséges igénybe vennie. Ugyancsak ez az 5, vagy akár mennyi szoba mind egyenként külön bejárattal lakássá változtatható át, faláttörés vagy beépítés nélkül.

E rövid leírás nyomán nehezen érthető és némelyek által talán komplikáltnak és excentrikusnak vélt tervrajzaimra nézve megjegyzem, hogy ezek annyira egyszerűek, hogy épen ezért aligha találta volna ki egy nevezetesebb szaktudós.

Ujnak tartom rendszeremben másodsor azt, hogy én a szobák hosszát, szélességét, magasságát és általában azok alakját és nagyságát ama butorok méretei nyomán állapítottam meg, a mely butorokat és házi, berendezési cikkek ma társadalmunk civilizációja lakásainkban nélkülözhetlenekké tett.

Kimutatni igyekezem — e szakmában tapasztalt gyakorlati érzékem nyomán — egyuttal azt, hogy az említett s ma nélkülözhetlenek tartott butorok terjedelmére nézve mily méreteket tartok szépsézetit és praktikus szempontokból is legcélszerűbbeknek. Megjegyzem, hogy eme megfigyeléseim és tanulmányaim közepette a nagy városok lakói közül mindig a középsorsu és szegényebb osztálybeliek, tehát: a bérlők zömét képezők szükségleteit vettem figyelembe.

A fent említettek el nem mulaszthatom itt megjegyezni, miszerint megfigyeléseim nyomán azt a második sajátosság tapasztalatot is tettem, hogy eddigelé egy építészeti munkában sincs tudtommal kimondva az, hogy a szobabeli szükséges, és leghasználtabb butoroknak méreteit kell igen sok esetben alapul venni a szoba terjedelmének és alakjának megállapításánál. Más szóval: a szobák térfogatának meghatározása maig igen sok mértani alap híján való, úgy, hogy elmondhatnók, miszerint a mai szobák alkotásában nagyon kevés a logika. Ez észrevételemre a szakembereknek irt bővebb munkámban különös súlyt fektettem.

tetek, mert e fölfedezésem — véleményem szerint — az építészeti tudománynak nagy hasznára válhat.

Könyvemnek ötödik fejezete a rendszeres finansziális részével foglalkozik s részletesen előadja, hogy hányféleképen lehet egy a rendszerem szerint épített nagy házban egy, vagy több szobából álló lakást megvásárolni, vagy erre a célra társulni, hogy ilyen alkalmas házakat építsünk.

Ilyeneket építtethet egyes ember ép úgy mint részvénytársaság, oly czélből, hogy az abban levő lakásokat bérbe adja, vagy azokat életfogytiglan használatra elárusítsa. Az életjáradék biztosításánál használt táblázatok mintájára készült adatok alapján határozható meg, hogy mily összegért adható át egy lakás ilyen életfogytiglan való birtoklásra, pl. egy fiatalabb vagy idősebb embernek, vagy két egyénnek (férj és nő) a valószínűségi számítás alapján megállapítható elhalálozási idejéig, utóbbi esetekben természetesen nagyobb összegért.

Építtethet egyes ember, vagy társaság ilyen nagy házat oly czélből is, hogy az abban levő egyes lakásokat több embernek külön-külön eladja készpénz vagy részletfizetés mellett. Vállalkozhatik ilyen ház építésre egy csoport olyan érdekelt ember is, kik az illető házban lakást venni akarnak. Ily esetben a tervrajzon mindenki kijelölheti magának a lakás helyét és terjedelmét s ehhez képest arányosan viseli az építési költségeket. Természetes, hogy az emeleti lakások ára — fölfelé menve — olcsóbb, míg az élénk forgalmu helyeken az üzlethelyiségeknek alkalmas földszinti helyiség a legdrágább lenne.

A rendszerem szerint épült házban külön el lehet adni a legkisebb udvari szobát is, és pedig egész külön egymagában, vagy tetszésszerű számú szobákkal összekötve együtt mint nagyobb lakást.

A háztervek részletes kidolgozásában egyik fősúlyt arra fektettem, hogy az egyes, külön lakók mennél kevésbé háborgassák egymást, azaz: hogy kevésbé álljanak a lakók egymásnak utjában, mint ez a mai bérházakban történik; a közös bejárások lehetőleg elvannak kerülve s minden lakás egymástól szükség esetén czélszerű módon bizonyos fokig elkülöníthető.

Könyvemnek ugyan-e fejezetében ismertetem az így épült nagy házak több egyénből álló tulajdonosainak egymás közti viszonyát birtokjogi s egyéb szempontokból, és megismertetem az alapot, melyen a telekkönyv kérdése legtermészetesebben és legegyszerűbben megoldható. Ismertetem továbbá az ily háznak ama belső szabályait, melyeket a lakók, illetőleg lakástulajdonosok elfogadni tartoznak, ép úgy, mint valamely egyletbe való beléptünkör el kell fogadnunk amaz egyesületnek alapszabályait.

E házszabályok megalkotásánál annyira szem előtt tartottam a mi modern társadalmunk megszokott viszonyait, hogy alig lesz sok oly konzervatív természetű ember, ki kényelmetlennek találná e szabályokat, melyeket — mint ház-, illetve lakástulajdonos — elfogadni leendő kénytelen.

Felsorolom továbbá mindam az előnyöket, melyeket a lakások megvásárlása nyújt a most szokásos bérbenlakás felett. Nevezetesen:

1. A vásárló új lakásában igazi otthont nyer, s megmenekül az ideiglenesség tudatának annyira kellemetlen nyugtalan-

ságától, minélfogva tetszése szerint diszitheti és kényelmi eszközökkel berendezheti tulajdonát képező lakását.

2. Azzal a lakbérösszeggel, a mit ma Budapesten lakásáért fizet, ugyanolyan lakást, vagy üzlethelyiséget 14—16 esztendő alatt örök áron vehet.

3. Az eme rendszer szerint épült házakban levő lakások hasonlíthatlanul kényelmesebbek és czélszerűebbek lesznek a mostaniaknál.

4. A lakástulajdonosok — mint állandó s egymásra utalt örökös szomszédok — között okvetlenül szívélyesebb és barátságosabb viszony fog kifejlődni, mint a mai házakban, hol oly gyakoriak a változások, hogy a szomszédok jóformán még nem is ismerik egymást, sőt nem is óhajtják az ismeretiséget.

5. A megvásárolt lakás ép úgy, mint más birtok, minden lakástulajdonosnak oly hitelképességet fog szerezni már e czímen is, minővel egy egyszerű bérben-lakó sohasem bír. A legszolidabb olcsó hitelviszonyok fognak ez által kifejlődni, már csak az által is, hogy a társ-háztulajdonosoknak bő alkalom nyílik egymás megismerésére.

6. Az egyesületi, a klub élet kifejlődését e rendszer nagyban fogja előmozdítani, valamint számos oly előnyt nyújt, melyeket művemben részletesen felsorolok.

Végezetül felszólítom mindazokat, kik e vázlatos leírásból, illetőleg művem előszavából rendszeremet megértették, felfogták s annak társadalmi és nemzetgazdasági czéljait helyeslik, szíveskedjenek ez eszme megvalósítására közreműködni.

Kik az eszme iránt melegebben érdeklődve, bármely irányban bővebben kívánják magukat tájékozni, forduljanak hozzám. En egész készséggel szolgálatjukra állok.

Budapest, 1884. okt. 22.

Gróf Kreith Béla.

A Vendée.

IRTA ZAY MIKLÓS GRÓF.

„Beszélék távol ország
Tavaszióról néked . . .”

(Első közlemény.)

I.

Ha az ember Nantes városát s a lassú Loire folyó partjait elhagyva délnek halad a robogó vonaton, szemei elé egyszerű, hullámos vidék tárul, szép és egyszerű, mint a dalok művelője, a vidám parasztleány, kinek hollószin hajában sárga vadvirág rezeg, mint a csillag sötét éjszakákon.

Amerre fordulunk, a mezőket sűrű bozótból alkotott zöld vonalak, sövények futják keresztül, mintha száz és száz kertre lennének osztva. E kertek mélyén dúsan hullámoz a vetés vagy kényes jószág válogat a virágcs, buja fűben.

A mező elfut szemeink elől s egy berek fái közül kastély emelkedik fel apró, falusi házaktól környezve. Odább a dombok tetején szelmalmok hányják vigan a cigánykereket, vagy pedig szomorúan álldogálnak s kerekük pusztá váza megannyi tört szárnyú pilléhez hasonló. Itt kezdődik az «óriások földje»* hol a múlt század végén a francia polgárháború dúlt, itt a rigólakta, zöld sövények között vívtak egymással nehéz tusát a kékek és fehérek,

* I. Napoleon nevezte így.

hogy piros vértüket ontva itt is megörökítsék Franciaország színeit.

Üde tavaszi nap volt, mikor erre vettem utamat, s elmerülve a táj nézésébe, lelkem előtt feltárultak azok az események, miknek tanuja lehetett ama néhány utféli árnyas Mathuzsálem, kinek törékeny ágait faczölöpök mankók gyanánt támogatják. Charette komor, férfias vonásaival, az alig husz éves La Rochejacquelin ideális, az első keresztény vértanukra emlékeztető arcával, Bonchamps, Lescure, d'Elbée s velük a kardot kötött, lóra ült lelki pásztorok, vezetve a lelkesült földmives hadat, mindez odarajzolódtott előttem az agg fák mellé. Mint a lavina, mely folyton nagyobbodik, mentül tovább gördül, úgy e látomány is egyre nőtt szemeim előtt, egyre nőtt, óriási arányokat öltött, míg végre az egész vidék egyetlen, nagyszerű tábornak látszék. Pedig a természet nyugodt volt, mint a hivők álma, legfőlebb egy-egy fogolypár röptül fel a vonat közeledtére s lecsapódott a csonkított fűzek meg akáczfák kiélt, kopasz törzsei mögé.

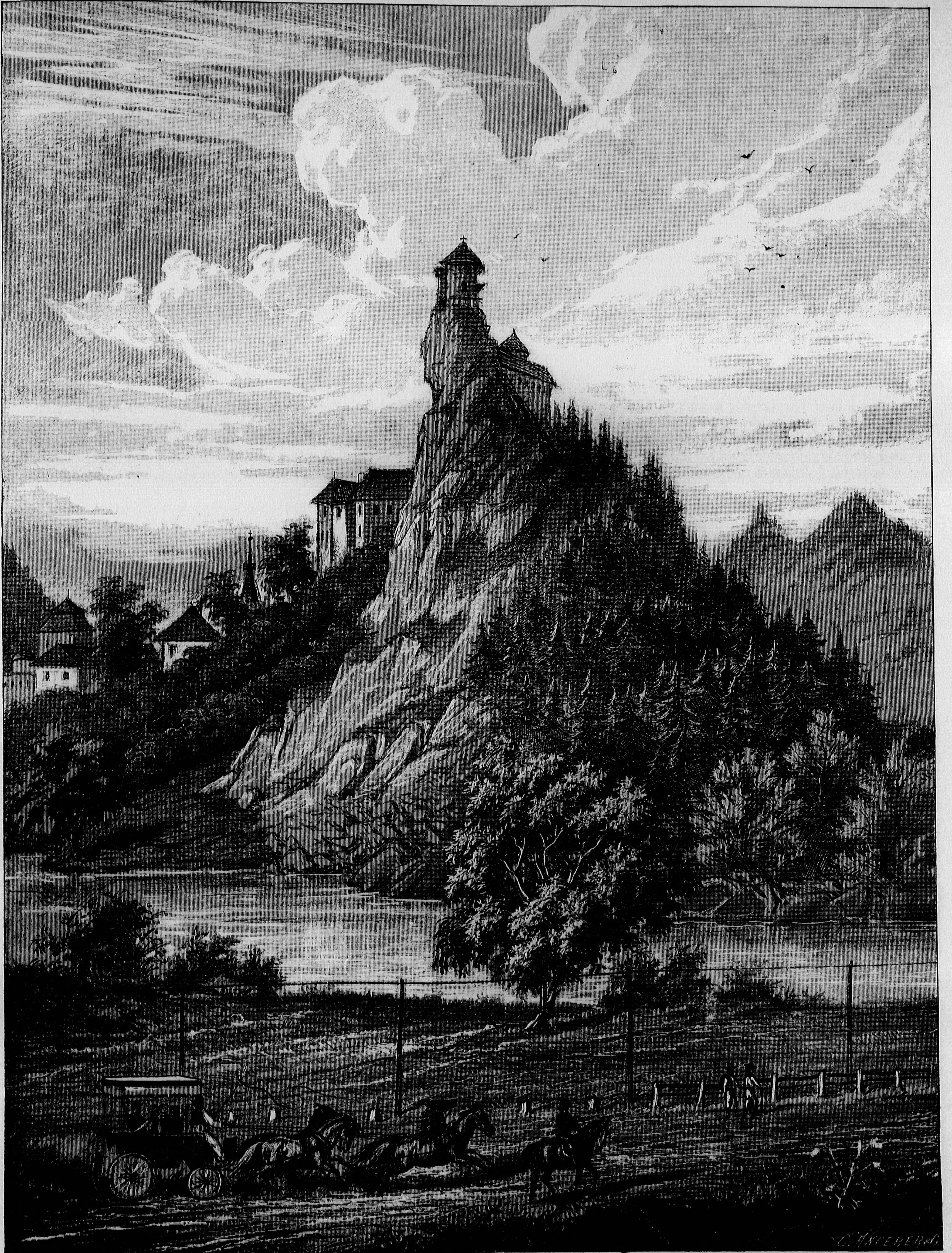
Elhaladtunk néhány állomás mellett, hol vig parasztasszonyok csevegtek a vendéi tájszóláson (vegyüléke a langue d'oc és langue d'oïlnak), fehér főkötővel és ranczokba szedett ujjú fekete ruhába öltözve, melyben a XVII-ik század izlése egyesül a modern, francia csinnal.

Machecoul volt az első nevezetesebb falu, hol nagyokat fujva, megpihent a gőzparipa; ez igénytelen, kis helynek temploma messzire elfehérlik kettős tornyával, mintha e tájnak hűségű esküre emelt keze volna. Ez volt a legelső községek egyike, hol az 1793-iki forradalmi népfölkelés alkalmával komoly forrongások ütöttek ki.

«A Vendée», írja Thiers, «az a része volt Franciaországnak, melyre az idő legkevesebb befolyást gyakorolt s hol az ősi erkölcsök a legkevesebb változáson mentek keresztül. A feudális rendszer itt teljesen patriarchális jelleggel bírt és a forradalom, ahelyett, hogy ez országban üdvös reformokat eredményezett volna, megsérté a legkedvesebb szokásokat s üldözés gyanánt lón fogadva.»

Midőn a vendéi férfiakat az általuk annyira gyűlölt kék hadseregbe akarták besorozni, az csak olaj volt a tüzre. Machecoulban Gaston fodrász vezette a fölkelőket, egy általa megölt francia tiszt ruhájába öltözve, s az ő emberei voltak azok, kik háromszáz fogoly forradalmárt csapatonként löttek főbe, előre megásott sörgödrük szélén.

Id. Dumas Sándor a «Louves de Machecoul» című regényét szerepelteti e vidéken, könnyed felületességgel adva rajzát a juliusi forradalom után bekövetkezett vendéi mozgalmaknak. Ugyanis 1832-ben a hőslélekű és kalandos Berri hercegnő járt erre s egy újabb, sikertelen fölkelést szervezett fia, V. Henrik érdekében. E művön is meglátszik, mily nagy különbség van a muló hatások regényírója s a párisi Notre-Dame szerzője között, kibe egykoron vendéi anya csepegtette az általa elhagyott vendéi elveket. Míg Hugó Viktor oly hiven, oly költőileg helyezi elének azt a kort, melyben regénye lejátszódik, igaz ugyan sokszor a mese rovására, addig Dumasnál minden fejezet egy-egy színes szappanbuborék, melyet az olvasó elfelejt, mihelyt szemét egy másik káprázattalja. Térjünk vissza a Bre-

Árva vára.

C. FRIEDRICH

tagne határához, melyet Machecoulnál lépünk át, hogy egyre jobban a Vendéba mélyedjünk s egyre nagyobb és nagyobb erdőkön, tágasb legelőkön legeltesstük szemünket. Néha nagyobb távolságra egyéb sem takarja a földet óriási bozótnál, melyben százados cser, tövisbokor, hangafa, magyal, folyondár és vadszeder áthatolhatlan sűrűvé van összeszöve. Van jellegében valami az őserdők irtványaiból, ahol a szabad természet még küzd az ember igája ellen. Ha belépsz, szinte várod, hogy egy kigyó csörtetését halljad a haraszt között, vagy valami távoli, rejtélyes üvöltés hangozzék feléd.

A vendéiek ellesték e különös rengetegek minden titkát s úgy küzdötték végig híres guerilla harcukat, hogy az ellenségre nézve egyszerre mindenütt és mégis sehelse voltak.

«Fusil au poing, l'oeil au guet, en silence,
Attendez le bataillon bleu.
Comme un serpent, il avance, il avance...
Soldats du roi, soldats de Dieu
Enfermez-le dans un cercle de feu!...

Náluk minden paraszti hős katona, de ha kellett, minden katona újra csendes paraszti tudott lenni. A vonuló francia hadakat a vendéi kitűnő vadászok gyilkos tüze mindig a nem várt pillanatban fogadta. És jaj volt nekik, ha soraik lazulni kezdtek, mert a guerilla harcosok egyszerre előrohantak zöld védműveik mögül, s nem lévén soha bővíben a puskapornak, vasvillával, fakaróval verték széjjel őket.

Az 1793-iki csatákat majd kizárólag e primitív fegyverrel s e primitív taktikával nyerték meg. Náluk a puszkák birtokosai mindjárt főbb szerepre tartottak számot, bár azoké is holmi tölcésárszájú, rozsdás flinta volt, mely tán még a vallásháborúk kora óta származott le apáról fiura. Rákóczy parasztjának tervét ők a gyakorlatban kivitték s az ellenségtől szedték el az ágyut, puszkát, sőt egyenruhát is. A köztársaságiaktól zsákmányul ejtett vállrojtokat, kőkárdákat a lovasok paripáik farkára kötötték diadal jelnek. Az ujoncok ruhájukra egy vérző szivvel díszített fehér kokárdát varrtak s e jelvényekkel álltak be a vendéi hadseregbe, mely az «Istenért és királyért» több éven keresztül küzdött a vallás üldözői s az új politikai rendszer hívei ellen.

Challans falu környéke, ahol kiszálltam, szintén egyike azoknak, melyek élénk részt vőnek a vendéi harcban, bogárhátú házikóinak lakói az ismert Baudry d'Asson gróf vezérlete alatt, mai napig is majd egytől-egyig a legitimista zászló alá sorakoznak.

Beállítottam Challans tiszta, kis fogadó-jába s aztán elsétáltam a nyolcz kilométernyire fekvő Fonteclose kastélyhoz, mostani fészkehez a Baudry d'Asson családnak. Utamon nem találkoztam csak két, harisnyát kötő, szóltan öreg asszonynyal, meg egy nyikorgó kis talyigával, melybe szamarak voltak fogva s melynek árnyékában eltikkadt kvasz ütött. Bakjáról egy parasztleány félálomba merülve ismételtette a francia kocsisok kiáltását, mint a nehéz fejű gyermek a könyv nélkül betanult leckét:

— Y-oup! y-oup!

Megállítam a jó embert, hogy a járás iránt intézzek hozzá egy-két kérdést. Utóbb beszédbe bocsátkoztam vele. Mint városi emberrel szemben, a pár kissé bizalmatlan-

lannak mutatta magát, de lassan-lassan nekimelegedett a beszédnek, sőt a politikára is átvitte a dolgot.

— Igaz-e uram, amit beszélnek? — kérde tőlem, mikor megtudta hogy idegen vagyok, igaz-e, hogy újra király fog ülni Franciaország trónján? Arról kering a hír, hogy hatszázezer ember van talpon, kiket az önök fejedelmei küldtek onnan messze keletről.

— Nem tudok róla semmit. Ugyan mi-nek kérde ezt tőlem?

A paraszti hallgatott, majd egyetlen éles pillantással a szemem közé nézve, suttozta:

— Dame, mert akkor mi is megmozdulunk.

Néhány szóval eloszlattam a fellelkesült vendéi ábrándképeit, mire ő szomoruan emelte meg kalapját, s azzal tovább ment.

Fonteclose vadászkastélynak tetsző épület, mely kaczerul áll a kellemes nyírfa-, meg fenyőerdők közepette, s a szanaszét fekvő apró parasztházakhoz hasonlítva olyan, mint a városi gavallér, ki falun tölti az évnek szebb szakát. Körülötte sok vadat tenyészt a kastély ura s azok kitömött őz- meg szarvasfejek által vannak képviselve a sima parquettes termek falain. A fiatal M. de Baudry volt szives kalauzom, s ugyancsak ő mutatta meg egy sikerült mellszobrát Chambord grófnak, melyet magas emelvényen oly tisztelet övez körül, miként a klasszikus korban a házi isteneket.

Fontecloset a Vendéban minden ember ismeri, mert Baudry d'Asson neve, mint hajdan Charetté volt, ép oly népszerű e tartományban, hol a patriarchális életmódot a régi celta clanok ez emlékét nem birta megtörni a forradalmak romboló ereje.

Baudry d'Asson gróf végtelen hevesen szónokol a Bourbon palotában, de ép oly csendes, nyugodt életet folytat itt parasztjai között, kik közül — ép mikor erre jártam — egy beteget maga kísért el a vasúthoz s látott el mindenféle utasítással, miután a szegény ember városba volt menendő orvosi tanácsért.

Estére visszatértem Challansba, melynek házikói fölé valami titkos kéz gyöngököd-fátyolt vont, mintha édes anya takarná le szendergő gyermekét. Nemsokára folytattam vándorutam a tág ernyős postakocsin; körülbelül két órai döcögés után sajtóságos illat, hűvösség hívta föl figyelmünket, hogy közel járunk a tengerhez, s a fák ág-bogain keresztül csakugyan fénylett is már néhány világító torony, akár egy féltuczat Szt.-János bogár a fűszálak között.

Egy utba eső kis faluban tértem most pihenőre, a gönczölszekerre bizva a további éji utazást, de mihelyt az eltűnt a tiszta égről, újra mi váltottuk fel, sietve Noirmoutiers felé.

(Folyt. következik.)

Előhang.*

*Tisztelt közönség, üdvös szert találtam,
S igaz szándékkal nyújtom im feléd.
Tudom, mi a bajod, — hát rajta, bátran!
Jőjj, nyeld le ezt a cukrozott epét;
S kegyetlenül boszulj meg, — itt a hátam, —
Ha rá nem izlik jobban az ebéd:
Elmulik a csömör s pompásan alszol . . .
Csak azt igérd meg, hogy meg nem haragszol.*

* Egy kötet szatirához.

*Szenvedtem én is, folytak könnyeim;
Átkoztam magamat és a világot;
Szívem elfásult a kor bűnein,
Mert vigaszul jót önmagán se látott;
S mikor megnyíltak égő sebeim,
Nem bírva már tovább a kint, a lángot:
Ajkam kaczajra torzult . . . s e kaczaj
Meggyógyított . . . most nem bánt semmi baj.*

*Azóta bölcs lettem. Dözsölt a gázság,
És meggyalázta orvul az erényt;
Szégyent, kudarcot vallott az igazság,
Önzés csavarta kénye-kedveként;
A jók vetéseit herék aratták,
S a vakmerő elmarta a szerényt:
Mindez, bizony, megeshetett miattam,
Én csak közönnnyel néztem és kaczagtam.*

*Mit is tettem volna mást? A föld
Öröktől fogva bűn s nyomor tanyája;
Az isten alkotott, az ember ölt;
De az Úrnak van gondja még a nyájra,
Kegyelme mindent átölel, betölt,
A Messiást a hívő bizva várja . . .
Hol gyarló kéz üt egy időre rést:
Miért vádoljam a gondviselést?*

*Magad vagy, ember, szenvedéseidnek
Forrása, táplálója és oka;
Csakhogy ki vallja tévedéseit meg?
A bűn özön, de bűnös nincs soha!
Kit lelki hajlamok rossz útra vittek,
Sorsát okolja, az volt mostoha; —
S habár a nyíl elevenén találja:
Titkolva nevetésre áll a szája.*

*Vedd hát kezedbe könyvem', olvasó!
Mulass barátod, szomszédod hibáján!
Oly tiszta vagy s oly leplezett a szó,
Hogy ezt magadra vedd, nagyon csodálnám:
Mégis, ha tán megcsíp kissé a só,
Ha sértve van személyed, ez a bálvány:
Nyíltságomért, nem bánom, így adózz:
«Poéta úr, bolond-e vagy bohóc?»*

*S szídj össze durván, támadj meg keményen,
S ne azt vitasd, hogy könyvem rossz, silány;
De czégérezd ki csúfosan személyem',
Ha tán szíven lött éles szatirám;
Habár e hang, e gúny, e harc erényem:
Te más hibámért légy erkölcsbirám . . .
Míg a világ elgázol s megvet engem:
Te ünnepeled maradsz és sérthetetlen.*

Beniczky Gyula.

Tibor szerelme.

Elbeszélés.

Irta SZENTIVÁNYI EMIL.

I.

Ócska ház harmadik emeletén, sötét udvari szobában lakott Mányai Tibor gróf. A butorok szegényesek, majdnem kopottak valának, a padló szálkás és csomós; és a férfi testét, aki egy rozzant székben hátradőlve tétlenül álmodozott, egyszerű szürke ruha fődte. De mily nemes tüzet löveltek a nagy kék szemek, mily büszke, főséges volt a nyílt, tiszta homlok, mily finom, férfias, délczeg az egész alak! Szeme villanása, keze mozdulása elárulta az előkelő embert, aki nem tagadja meg vérét és minden körülmények közt magán viseli s rányomja cselekedeteire egyénisége, származása jellemző vonásait.

A nap utolsó sugarai visszarágyogtak a zugligeti hegyek tetejéről az udvari szoba

egyetlen ablakára, beröppentek a zöldecsüveg és megaranyozták a székében megrengve imbolygó ifju szőke fürteit.

Hová gondolt? miről álmodozott? Talán a nagy ősök szellemei lebegtek előtte, kikelve sirjaikból és végig vezették őt családjá dicső történetén, a harcokon, melyeket apái a hazáért vívtak és megmutatták a kincsek halmazát, melyet a nemzet oltárán a közjóra szenteltek?

Nem, nem! Tibor gróf régen elzárta lelkét e fájó emlékek kísértetei elől! Volt idő, mikor gyászolva siratta a multat és kétségbeesve gondolt a jövőre. Vezeklés volt ifjusága, maga elé képzelvén a hatalmas elődöket, a Mányai grófok nagyjait, kik zászlós urak, főispánok, hadvezérek, a nemzet oszlopai, a közszellem zászlóvivői, ünnepelek, gazdagok, adakozók voltak; és vezeklés volt ifjusága, elfordulván e káprázató képektől a jelenhez, mely csupa keserűség, megalázás, vigasztalanság volt.

Hanem, amint szelleme érettebb és látóköre nagyobb lett, önérzete is növekedett. Belátta, hogy a dicső ősök fényét nem homályosítja el a helyzet, melybe őt a végzet sodorta, csak neki magának fájhat az, mert megfosztva családi hagyományaihoz hű jelleme nyilvánulhatásának egyik főeszközétől, a vagyontól, kénytelen szűkebb körben megvonulni s mint közkatona viselni a vezéri származás megbénító sulyát. Szóval Mányai Tibor gróf lassan beletörődött abba, hogy gróf létére csak névtelen napszámosa lehet a társadalomnak; alapos műveltségét, utazásai közben szerzett tapasztalásait és természetes tehetségét igyekezett a körülményekhez képest értékesíteni. Atyjától végkép megvált; az, mint egy bank igazgató-tanácsosa s más ilyen jövedelmező ezimek viselője öreg napjaira az utolsó szereplés ősi verőfényén sűtkérezett, Tibor ellenben fárasztó munka napján perzselte arcát és írói tehetsége erejéből kereste meg kenyerét.

Hanem bármennyire leküzdé is a kötelesség harcában lázongó büszkeségét, természetén mégis bizonyos szomorú hangulat borongott, mely kísérte őt, mint az árnyék. Társaságba nem járt, mulatni nem szeretett, visszavonultan élt, sokat tanult, dolgozott és szabad idejét a szabad természetben egyedül töltötte.

Atyja, Mányai Menyhért gróf, nem birt lemondani a kényelemről, a kaszinóról, a lóversenyekről, a külföldi fürdőről, szóval 7—8 ezer forint évi jövedelmét iparkodott minél jobban értékesíteni. Tibor, midőn tanulmányait bevégezte, elbucsuzott atyjától és kijelentette, hogy egy krajczárt se fogad el tőle. Menyhért gróf eleinte szeszélynek vette, hóbortnak nevezte fia elhatározását; de mikor mélyére tekintett érzékeny, büszke, rendkívüli jellemének, könnyes szemekkel nyújtott neki kezét.

— Méltó vagy a Mányai névre, barátom! mondá az öreg gróf és elvált Tibortól.

Azóta ritkán találkoztak. Tibor gróf következetes maradt jelleméhez. Kerülte a főuri köröket, mert érezte, hogy nem foglalhatja el köztük azt a helyet, mely nevével fogva megilletné; más társaságokba pedig azért nem ment, mert nem akarta, hogy titkon szánakozzanak szegénységén.

Eszményeit csöndesen ápolgatta szívében és hurczolta keresztjét élete Golgothájára szótlán megadással.

II.

Halk kopogás riasztotta föl andalgásából. Ki jöhet ő hozzá? Idegesen ugrott föl. Az ajtó megnyilt. Atyja állott vele szemben.

Mányai Menyhért gróf mosolyogva nézett körül a szegényes szobában, aztán hevesen keblére vonta fiát.

— Bocsáss meg, édes remetém, hogy spártai magányodban háborgatlak!

— Atyám, ne beszélj így, mindig nyitva áll előtted ajtóm; fiad vagyok! — Szólt Tibor gróf és megcsókolta atyja kezét.

— Mily sápadt, mily ideges vagy! Roszszul élsz, sokat dolgozol, virrasztasz! Tibor, ezt én nem engedhetem meg! E zárkózottság, e munka, e világbánat téged idő előtt megöl. Ki kell lelkedet ragadnom egyötrelmes magányból. Szegények vagyunk, az igaz; de mindenki tudja, hogy miért? A szabadságharcban egy ezred honvédet toboroztam és vezettem. Azonkívül összes uradalmaim rendelkezésére állottak a hadseregnek. S midőn a dicső küzdelmet idegen erő leverte, menekülnöm kellett. Titkonkom összes készpénzemmel megszökött, pompás ménesem elpusztult, birtokaimat felbujdosás után Angliában huzódtam meg, míg a vihar elvonult s újra haza jöhettünk. Itthon csak romjait találtam uradalmaimnak. S e mellett sem én, sem anyád nem tudunk visszahuzódni. El kellett foglalnom helyemet a társaságban és zilált viszonyaim rendezésére sohase jutott időm. De mit meséljem ezt neked! Egy szó, mint száz, nem hagyhatlak így elzúlni. Vissza kell szerelnünk az ősi vagyonnak legalább egy részét, hogy egykor te is apáid nyomaiban járhasz!

— De atyám, hisz' ez lehetetlen!

— Sőt inkább nagyon is lehetséges! Meg kell házasodnod!

Tibornak elállt szeme-szája. De Menyhért gróf nem vette észre fia megdöbbenését, hanem tovább beszélt:

— Igen, Tibor, áldozatot kell hoznod a jövő érdekében. Tönkre vagyok téve, csekély jövedelmemet tulterheltem adóssággal; ha nem hajlasz szavamra, öreg napjaimban koldulnom kell.

— Oh, atyám, mily szerencsétlenek vagyunk!

— Igen, azok vagyunk, szerencsétlenek, de nem akarom, hogy nyomorultak legyünk. Tibor megrázkódott és felemelte fejét.

— Hát nem leszünk-e nyomorultabbak, ha eladom nevémet s kitarított koldusa leszek a feleségemnek?

Menyhért gróf reszketett.

— Tudom, hogy örökös pokol lesz az életed. De a szenvedés nem folt. Ellenben ha te nem áldozod föl magadat, örökre szenny...

— Ne folytasd, atyám, könyörgök, ne folytasd! Mányai vagyok, nem akarom hallani még tőled se, hogy mi várhatna a Mányai grófokra. Nevezd meg, akit választottál, elveszem.

Mányai Menyhért grófot porig lesújtotta e hang. Nem tett olyant, ami meggyalázta volna nevét, olyant egy Mányai nem is tehetett volna soha; de érezte, hogy fiát nagy megalázásnak teszi ki, midőn kénytelen őt arra kérni, hogy gazdag nőt vegyen feleségül s ily módon mentse meg atyját a bukástól.

Tibor halványan állt atyja előtt és Mányai Menyhért gróf szemét lesütve szólt:

— Bokros Mihály bankár leányát választottam.

— Bokros Mihály leányát! — Ismételte Tibor halkán.

— Igen, Bokros Helént. Atyja sok millió ura s leányának két millió forint készpénz hozományt ad.

Mányai Menyhért gróf nem nézett föl fiára.

Tibor ajkai lázasan reszkettek, melle zihált, szemei merev rémülettel tapadtak atyjára. Iszonyu küzdelem dult a boldogtalan ifju szívében. Végre megszűnt a harc. Tibor megfogta atyja kezét és nyugodtan mondá:

— Feleségül veszem Bokros Helén kisasszonyt!

III.

Mányai Tibor gróf szíve megtört.

Szerette Helént és Helén szerette őt. A zugligetben találkoztak először. Helén azt hitte, hogy Tibor valami szegény nevelő és titokban álmodozott róla, hogy egyszer majd eljön érte, ha hirt, nevet és vagyont szerzett. Tibor pedig azt képzelte, hogy Helén árva leány vagy egyszerű polgárok gyermeke, aki keze munkájával keresi meg kenyerét és álmodozott róla, hogy majd megvárja őt, amig eljöhét érte. Többször is találkoztak azután a hegyi forrásnál, lombok alatt, édes magányban és megszerették egymást nagyon. A boldog találkozások közös titka még szorosabbra fűzte nemes szívük ábrándos viszonyát. Szemeik gyöngéd beszéde, arcuk rózsás pirulása, ajkaik bizalmas mosolya mind szerelmi valamás volt és hűség fogadása örökre. Mikor először váltottak szót, már mélyen bevésve őrizték egymás képét szíveikben.

Hanem aztán a szép nyáráji álomra kínos ébredés következett. Egy napon Tibor megtudta, hogy az ő imádott Helénje milliók örököse, gazdag bankár leánya; és Helén is megtudta, hogy Tibor nem árva költő, nem névtelentül nagyra törekvő ifju csupán, hanem az ő, dicső Mányai grófi család egyetlen s legutolsó sarjadéka. Ettől fogva a nemes lelkek kerülték egymást és titokban szenvedtek. Helén egy pillanatig se gondolt arra, hogy Mányai Tibor gróf, az ő szegény szívének drága ideálja, ez a büszke, önérzetes, daliás férfi valaha az ő férje lehessen. Helén azonnal észrevette a köztük tátongó örvényt és eltemette és gyászolta szerelme ifju álmát.

És Tibor gróf? Ha Helént az utcán találja, habozás nélkül fölemeli s elbujdosik vele idilli magányba, hogy neki szentelhesse egész életét. De Helén milliók örököse s ő soha se remélheti, hogy hasonló vagyonnal egyenlithesse ki a mérleg ingadozását. Lemondott és szenvedett tehát ő is vigasztalanul és némán...

És most Tibor grófnak épen Helént kell feleségül vennie.

IV.

A bankár arcza ragyogott az örömtől.

— Gróf ur, én már megegyeztem atyjával, most önön a sor, hogy megnyerje leányomat.

A délszaki virágokkal dusan diszitett feles szalonban Bokros bankár bemutatta Mányai Tibor grófot leányának. Azután magukra hagyta őket.

Tibor gyorsan Helénhez lépett és megfogta kezét.

— Helén, ismer-e engem?

— Ismerem, Tibor!

— Egészen?

— Egészen úgy, mint maga engem.

— Így hát tudja, hogy egymás nélkül nem élhetünk.

— Tudom. És tudom azt is, hogy egymáséi mégse lehetünk soha!

— Ugy van, Helén; ez a mi tragédiánk. Szívünk egygyé forrt a szerelemben; de a társadalom, a végzet elválaszt örökre. És most, édes Helén, nekem mégis azért kell könyörögnöm, hogy legyen nőm, hogy adja ide millióit az én grófi koronámért. Helén nem mond nemet, az én imádott Helénem nőm lesz; de ez tragédiánkat csak gyötrelmesebbé teszi. Tudja-e ezt mind?

— Tudom, Tibor; de azt is tudom, hogy a pillanatnyi boldogság, a megáldott frigyen való egyesülés siettetni fogja gyászos végzetünk katasztrófáját és ezért örömmel megyek önnel az oltárhoz.

Tibor nem tudott szólni; forrón, lázasan megcsókolta Helén kezét és elietett.

V.

A mennyegző napján a fiatal pár igazán végtelenül boldog volt.

Az egyetemi templom megtelt diszruhás násznéppel, a fogatok robotgáltak, az ékszerrek tündököltek és az emberek gunyos mosolyal rebesgették, hogy a büszke Mányai Tibor gróf eladta ősi czimerét, grófi koronát a bankár millióért.

Hanem ők ketten mind ebből semmit se láttak, semmit se hallottak. Elmerültek egymás nézésébe s izgatottan várták a szer-tartások végét, hogy megszabadulhassanak az emberektől.

Végre ütött az óra. A násznép elszórt. Az apák megáldották gyermekeiket. Mányai Tibor gróf egyedül maradt fiatal nejével

A nászújrre virradó reggel Tibort és Helént halva találták. Ott feküdtek a fehér ágyon összeülekezve, mosolyogva, hidegen, fehéren.

Az asztalon nyitott levél hevert. A levélben ez volt megírva:

«A szerelem egybe olvasztotta egymásért hevülő tiszta sziveinket. A házasság a vagyontalan Mányai gróft koldus-urává, kegyelem-férfjévé tette a milliomas bankárleánynak. Ez a megalázó frigy letépte szerelmünk rózsakoszorúit. Az életben, az élet hosszú passió-utján csak szenvedtünk volna. Meghalunk boldogan, szerelmünk rövid nász-éjjelén. Tibor és Helén».

A királyfi medvevadászata Erdélyben.

Görgény-Szt.-Imre, október 16.

A «Szemle» t. olvasói bizonyára kivétel nélkül tudják, hogy Rudolf trónörökös ő fensége bájos nejevel, Stefánia főhercegnasszonnyal hosszabb ideig körünkben tartózkodott. Én tehát a lefolyt nagy napoknak inkább jellemző képét igyekszem adni és az itt tartózkodás kronologikus rendjét — mint általánosan ismert dolgot — teljesen mellőzöm.

Az ideüli medvevadászat rendkívül fényesen sikerült. Ez a tíz nap eldöntötte Görgény-Szent-Imre sorsát. A királyfi ismétlen kijelentette, hogy ezentul minden évben huzamosabb ideig itt fog tartózkodni fen-

séges nejevel együtt. Megszerették a vidéket és igen jól érezték magukat a társaságban, mely mindent elkövetett, hogy ő fenségeik kellemesen töltsék az időt.

Az életrend igen egyszerű, de lehetőleg kedélyes volt. Ő fenségeik minden nap jókor keltek és nem egyszer előfordult, hogy midőn a házigazda a reggeli tisztelgésre megjelent, a főséges asszony már a parkból vagy éppen az erdőből jött eléje s

szat apró eseményeiről, melyek a bájos fenséget nemcsak érdekelték, de mulattatták is. Egyszer egészen kihevülve hallgatta Ferencz főherceg veszélyes kalandját, hogy a neki rontott óriási medvét csak 12 lövés után sikerült összemarczangolva leteríteni.

Az utolsó napon pedig, melyen a második hajtásnál Ferencz főhercegnek sikerült az első medvét életében elejteni, éppen

«Különös» — mondá felém fordulva — «odalenn a kastély előtt, ha zöld galyakkal díszítve, felcizfrázva kiterítik a zsákmányt, nem tűnt föl a medve oly félelmesnek. Csak itt a vadászat színhelyén látom, mily élvezet lehet ily hatalmas vadat elejteni. Szeretnék egyszer magam is részt venni egy hajtáson!»

Volt is szó róla, hogy ő fensége kedvéért még egy hajtást rendezünk; de a

beszélni magyarul. A magyar népdalokat ő fensége különösen kedveli. Nem egyszer megtörtént, hogy midőn a vadászatról hazafelé jöttünk, ő fensége a kastély előtt magyar dalt dudolgatott. Itt tartózkodása alatt Petőfi költeményeit lapozgatta s egyszer fölemlítette az ebédnél, hogy több magyar verset könyv nélkül tud, a többi közt Vörösmarty Szózatának első strófáját hangosan el is mondta.

báró pedig egyet-egyét ejtettek el. Mindössze csak két napunk maradt eredménytelen; azt is a kedvezőtlen idő okozta, továbbá az a körülmény, hogy Rudolf trónörökös gyöngéledett s így a társaság le volt hangolva.

Az élet különben igen élénk volt. A királyfi többnyire jókedvű volt, fityűrészelt, adomákat beszélt el és szellemével egészen meghódította a társaságot. Félt, hogy a vadászat eredménytelen lesz. Bevallotta, hogy ez igen bosszantaná őt. De mikor az első medvét lelőtte, még pedig a legtökéletesebb királylövessel, úgy hogy a maczkó azonnal felfordult, ettől fogva ő fensége folyvást derült hangulatban maradt. A hajtások igen érdekelték és midőn ő már két medvét lőtt, többször említette, bárasak mindenkinek kedvezne a szerenese. Teleki Samu gróf erre fölemlítette, hogy van Erdélynek egy gazdag birtokosa, aki 18 év óta szenvedélyes medvevadász, de még egyetlen egy medvét se lőtt soha, s odaadná vagyona jó részét, ha egyszer eredményes medvekalandja lehetne. Ő fensége elnevette magát és megjegyezte, hogy ő bizony nem tudna oly türelmes lenni.

Beszélgés közben a társaság egyik tagja megjegyezte, hogy a medvevadászatnál még sokkal érdekesebb, izgalmasabb multság a vadászó-vadászat. Erre Rudolf trónörökös bizalmasan kijelenté, hogy el-tökélt szándéka a nagy-károlyi másfél napi rövid vadászatot kívül alkalmasabb saisonban legközelebb részt venni egy nagy vadászó vadászaton. És én örömmel sugom meg a titkot a Szemle t. olvasóinak, hogy a királyfi egyenesen azért látogatta meg Nagy-Károlyban Károlyi Pista gróft, mert terve az, hogy a Károlyiak uradalmain ezután minden évben fog, még pedig négy-öt napig vadászni. A Károlyi-család összes tagjai készülnék ő fenségét meglátogatni s fölkérni, hogy tervét hajtsa végre. Továbbá azt is igen diszkrét és megbízható forrásból tudom, hogy Rudolf trónörökös fensége nejevel együtt a télen hosszabb időre Budapesten fognak tartózkodni s a jövő tavasszal 4-5 grófi családnál tesznek látogatást. Azt hiszem, az egész ország nevében kiálthatok hozsánát e szép frigyre, mely a leendő magyar királyt és királynét oly szorosán és benső vonzalommal a magyar arisztokracziához fűzi.

Erdélyi főúr.

A kisebb vadak ellenségei.

Hull a sárga levél, fujdogál a hideg szél, beállanak az esőzések, köd ül a mezőket és nem sokára beköszönt a télapó is fehér hóleplevel.

Nagy öröm, nagy élvezet hirdetője a vadásznak a zörgő haraszt, a nedves szántó-föld, az első hó; de azt hiszem, hogy egy igazi vadász se feledkezik meg e gyönyörűségei mellett arról, hogy ez az évszak egyszerűsmind fontos kötelességeket is ró minden lelkiismeretes vadászra, ez a kötelesség a kisebb vadállomány védelme különböző ellenségeivel, ugy mint a ragadozókkal, a zord idővel és a rossz emberekkel szemben.

A görénynek, nyestnek és menyétnek legbiztosabb árulói a friss hóban látható nyomok; ekkor az erdész és pagonyörök legfőbb gondja legyen e kis rablókat minden rendelkezésre álló eszközzel pusztítani; mert csak így lehet később a pagonyokat

Az őben.

mosolyogva mutatta frissen szedett havasi virágjait vagy vázlatkönyvét, melyben a gyönyörű vidék egyes részleteit gyakorlott kézzel megörökíté.

Stefánia trónörökösne általában mindenkit elbájolt rendkívüli szeretetreméltóságával. Ő fensége nem zárkózott el a társaságtól, ugyiszlán együtt élt velünk és midőn hazatértünk a vadászatokról, rendszeren fölkeresett és élénken tudakozódott a vadá-

javában örvendeztünk a szerenese fölött, midőn az egyik szikla mögül kilépett Stefánia ő fensége Pálffy grófnő kíséretében. Látni akarta színről-színre a medvevadászatot és titokban meglepte Rudolf trónörökös. Nekem szerenese volt közelében állani s ő fensége szíves beszélgetéssel tüntetett ki. Kezeckéit csodálkozva csapta össze, midőn a roppant állatot meglátta, melyet két szolgáló alig birt cipelni.

királyfi lebeszélte nejét s így az első kísérlet a jövő esztendőre maradt.

Stefánia ő fenségét a vidéken az imádásig megszerették. De nem is csoda, mert ideje nagy részét a szabadban töltötte s a köznép közül különösen a menyecskeket és lányokat gyakran megszólitotta. Szorgalmasan jegyezte föl kis rózsaszín pelucskájegyzőkönyvébe a különösebb magyar tájszólásokat és említette, hogy szeretne tökéletesen

Rudolf trónörökös szintén igen jól érezte magát az egész idő alatt. A vadászat gazdag eredménye mindenkit meglepett. Összesen 23 medve került hajtásba. Ezek közül hét elesett, hat megsebesítve elmenekült, tíz pedig nem került lövés alá. Rudolf trónörökös a zsákmányból két medvét ejtett el, Ferencz főherceg, Bornemisza Tivadar báró, Wurmbrand Ferdinánd gróf, Wurmbrand Leó gróf és Kemény Kálmán

megvédelmezni és az állományt a tél zord fagyában fölnevelni.

A szárnyas ragadozók közül a gatyás ölyű, a héja és az uhu legyen a vadász üldözésének legfőbb tárgya. A héja igen veszedelmes ellensége a fogoly-tenyészetnek. Ezeket ugynevezett ölyükasokkal vagy vasfogókkal kell pusztítani. Szerencsére a fáradozás ritkán marad eredménytelen; mert a héja pontosan megtartja óráit, melyekben itt, vagy ott megszokott jelenni. Sőt nemcsak percze pontos az időben, de kiválasztott leshelyéhez is ragaszkodik, úgy hogy gyakran lövés nélkül tőrrel vagy vasfogóval könnyen elejthető.

Ugyanez áll a bussardokra is, melyek bár kevésbé veszélyesek, de mégis csak rablók, s nem válogatnak fiatal nyulban, fogolyban, fácánban. Egyetlen erdő-kerülő a mult télen e sorok írójának egyik pagonyában 4 héját, 4 gatyás ölyűt és 3 közönséges ölyűt fogott vassal és zsineggel, pedig az egész terület nem több ezer holdnál. Mikor a vadászterület birtokomba került, valóságos irtó-háborút kellett indítani a kis vadak ellenségei ellen. Bármily szép volt az állomány, tavaszra alig maradt belőle; pedig éjjel-nappal a leglelkiismeretesebb gond és figyelem volt a tenyészetre fordítva. De minden igyekezet kárba veszett; a mi nem csoda, ha fölemlitem, hogy az első évben egy öreg uhupár 3 kicsinyvel, 12 héja, 15 különféle nagyobb bagoly, 11 bussard, 5 kánya volt a martalék. Hát még a nyest, görény, menyét, róka mennyi volt! Bőven jutott prémre, muffra, lábzsákra, bundára, ágyszőnyegre, hanem 2—3 esztendeig gondolni se lehetett vadászatra. Pedig minden eszközt megragadtam az állomány szaporítására; de mind semmit sem ért, míg a ragadozókat nem sikerült lehetőleg kiirtani.

Hogy mily kártékonyak ezek az állatok, legjobban meggyőződünk, ha felkeressük fészkeiket, melyek körül a prédák maradványai elárulják az iszonyu pusztítást. Azt mondják, hogy a bussard, a kánya meg a barna sas békával, őrlő-rovarokkal és hüllőkkel él. Az ám! Tessék csak fészkeiket felkutatni, mennyi ott a fogoly-toll, fácánfej, nyul-fark! Tudom, hogy nem kiméli aztán egy vadász se a sasok semmiféle fáját, ha megpillantja egyszer a korpusz deliktit. Nem is tudom eléggé hangsúlyozni, mennyire országos érdekű dolog a kártékony ragadozók pusztítása! Szeretném, ha nagy jutalmak lennének kifizetve oly erdészeknek és pagony-őröknek, kik a legtöbb rabló-szárnyast és macskafajt ejtenek el.

A rendkívüli hidegek, hófúvások, korai vagy késői fagyok, továbbá a folyvást nagyobb vakmerőséggel szaporodó orvvadászok szintén érzékeny károkat okoznak; de ezek ellen végre is különösen rendezett revier-ekben lehet védekezni. Azonban az orvmadarak annál veszedelmesebbek, mert újabban az ugynevezett bérlő-vadászok, a kik nagy területeket azért bérelnek, hogy minél több hasznot préseljenek ki vadászataikból, kimélik a puskaport és haszonlesésből teljesen figyelmen kívül hagyják a ragadozók üldözését, pusztítását.

Jaj az olyan vadásznak, akit szerencsétlensége ily bérlő sportsmanek közé ékel. Egész nap durrogatnak, lelövik a pagonyból sétára repült fácánt, foglyot, hanem a ragadozók legiójával nem törődnek. Még a varju és a szarka is tömérdek kárt okoz,

pedig ez a két szárnyas igen nehezen pusztítható és rendesen nem képezi a tenyésztők gondját.

A pagonyokat, az eleséggel ellátott téli tanyákat valósággal ellepik, körülzibongják az ezerféle rablók, kivált a fácánosok táján szeretnek gyülekezni s valóban a nagyobb lőjegyzékekben látható is, mily nagy szerepet játszanak a különféle ragadozók; 4—5 százat, ezret pusztítanak el évenként egy-egy helyen; de az eredmény csak akkor lenne megnyugtató a jövőre nézve, ha a lesipuskások, kocza-vadászok, vasárnapi sportsmanek nem segitenének a kisvadak — ellenségeinek irtó munkájában!

A szárnyasok üldözésére már említettem, hogy a pusván kívül a tőr, a háló, a vasfogó és a csaptató igen hathatós eszközök; a nyestek, menyétek, görények fogdosására pedig újabban egy furfangos módot alkalmaznak. Ezek az állatkák ugyanis roppant kényesek a nedvességgel szemben, szép deszkapadlót raknak le tehát nekik a pagonyokban, és üvegcspadákba vezetik ezen a szép száraz uton őkelmüket. Száz és százféle furfang, ötlet, leleményesség, éber figyelem, folytonos gond és kitartás szükséges a kis vadak ellenségeinek pusztításában és ez az irtó hadjárat minden évben ismétlődni fog, míg csak fogoly- és fácán-pagonyok, nyulas tanyák lesznek a világon.

Gr. Vay A.

Levelezés.

Hátszegvidék, október hó.

Az idén gyenge kilátások vannak a medvevadászokra. Oka ennek az, hogy a havasokon mindenfelé bővibe termett a bükkmakk-, áfonya- és mogyoró, mindhárom a medvék kedvencz csemegéje, lévén tehát ezekből mindenfelé bőségben, nincsenek a medve komák kényszerítve az alattabb fekvő erdőségeket fölkeresni és a kukoriczásokat meglátogatni. Ha le is vetődik imide-amoda egy-egy, az rövid idő multával újra visszatér a havasok közé és erdőbe, hol nem háborgatják oly gyakran mint a falvak közelében. Ritkán jön tehát a várva várt hír, hogy itt vagy amott pusztít a medve.

Október 1-sőjén érkezett ily jó hír, hogy egy erdőrészben 2 medve tartózkodik. Ép erre az estére érkeztek Buda Ádámmal A. K. generalis, Cs. J. alispán, N. V. polgármester és S. Gy. birtokos, kik 2-án S. A. erdész vezetése alatt a helyszínén meg is jelentek a pusztító medvéket megzaklatandók. 11 órakor mindenki a leselyek készítésével foglalkozott, mi alatt 14 hajtó a hajtást meg is kezdte. Az első lövésre, midőn az a hajtók közt eldőrdült, a medve már talpra kapott, s egyenesen a vendégek leshelye felé tartott, azonban a szél megfordult s a vadászok felől a hajtás felé fújt, mire a medve megérezvén az előtte álló vadászokat, más irányba vette útját, le az árok felé akart menekülni, hol épen Buda Ádám még a les készítésével foglalkozott, azonban a maczkó általa még elég korán észre vétetett, hirtelen töltényt rakott fegyverébe, s még volt annyi ideje, hogy egy golyót 60 lépésnyirel a menekvő felé röptessen, mely a torkán keresztül a nyakcsigolyát ketté szaggatta, mire a medve minden bögs nélkül halva ragyott össze; ez egy him medve, melynek hatalmas fejé-

hez és talpjaihoz aránylag teste kicsiny volt, mi arra mutat, hogy a nyár folytán rosszul élhetett.

Ugyanebben a hajtásban egy farkas is volt, de lövéstávolon kívül menekült.

A második hajtásban szintén látták hajtók 3 medvének a nyomát, de ezek a kitérték a hajtás irányából.

Ugyanez a társaság 3 nap alatt 1 medvét, 5 nyulat, 25 foglyot, 2 erdei szalonkát, 8 fűrt és 2 harizst hozott terítékre.

Az angolok mind ez ideig még nem érkeztek meg a vidékre, pedig kibérelt vadászterületeken 3 medve mutatkozik.

Hátszegvidékére úgy látszik özönlenek az idegenek, mint a medvék hazájába. Most egy Ritter Hardok nevű morva nagybirtokos bérelt ki egy területet 300 forinton, kit már 2-án vártak a lejövetelre, de még nem érkezett meg.

Gróf Teleki Samu is társulatával már megvadászta a Retyezátot, mely vadászatnak eredménye 9 zerge, melyekből 5 darabot maga a gróf ejtett el.

Hallomás szerint báró Nopcsa Elek is vadászott medvére, hol szintén egy medve esett el, de ez megboszulta magát, mert egy paraszton meglehetősen sebeket ejtett.

X. Y. Z.

Főuraink és az országos kiállítás.

A jövő esztendőben megnyílik az országos kiállítás Budapesten. Azt hiszem, számosak véleményét tolmácsolom azzal a kijelentéssel, hogy ezt a kiállítást egészen más szempontokból kell tekintünk, mint az eféle nagy kiállításokat rendesen tekinteni szokás.

A jövő évi országos kiállításnak legfőbb célja: megmutatni önönmagunknak, hogy mire vagyunk képesek. Ez teszi az egészet rendkívül fontossá s nagyérdekűvé. Mai napig még mindig sokan vannak, akik azt gondolják, hogy luxus-igényeiket, ipari, gazdasági szükségleteiket a magyar czikke nem képesek kielégíteni. A ki fényes butorokat, ékszereket, műtárgyakat, pipereczkék, kézműveket és gyári gépeket akar vásárolni: nem keres föl magyar műkereskedőt, magyar iparost, magyar gyárost; mert abban a csalódásban él, hogy csak Párisban, Bécsben, Lipcsében, Lyonban, Velenczében találhat mindent izlésének, vágyainak, szükségleteinek megfelelőit.

Es tehát azt tartom, hogy a jövő évi országos kiállításnak épen az a hivatása, hogy meggyőzzön minden magyar embert arról, hogy nem kell a külföldhöz fordulnunk, mert itthon is épen oly szolid, finom, czélszerű, pompás, művészi munkát kaphatunk, mint a külföld ismert és gazdag csarnokaiban.

De mindamellott, hogy a jövő évi országos kiállítást úgyszólván *magunknak* rendezzük, kétségtelen, hogy ez kitűnő alkalom lehet hazánk kincseinek, iparunk fejlettségének, műveltségünknek, haladásunknak együttes megismertetésére az eddig csaknem teljesen tájékozatlan külföld előtt.

Ha a szerencse kedvez, özönleni fognak az idegenek Budapestre, s akik eddig csak hazug könyvek vad meséiből tudtak rólunk s azt képzelték, hogy félbarbárok vagyunk, — most fognak először helyes és alapos ítéletet formálhatni felőlünk, magyarokról.

Es ez az ok ösztönöz engem felszólalásra. Mert ebből világos, hogy kötelességünk

Magyarországot, a magyar nemzetet minél teljesebben bemutatni. Tehát nem csupán iparunk, gazdaságunk, terményeink, hanem általában szokásaink, természetünk, népviseletünk, állami, társadalmi életünk, földrajzi és faji viszonyaink kollektív megismertetése a cél.

Szükségesnek tartom ennél fogva, hogy — az egyes vidékes sajátos, jellemző öltözékei mellett külön pavillonban, illetőleg külön tórségen a magyar arisztokrácia is mutassa be kincseit, ereklyéit, különösségeit. Állítson ki a magyar arisztokrácia egy mintaszerűen berendezett épületet és ennek helyiségeiben gyűjtse össze a fegyverek, nyergék, lószerszámok, kardok, zászlók, díszruhák családi öltözetek ragyogó, kápráztató példányait.

Nincs szükségünk gazdagságunk, ősi kincseink fitogtatására, nem férhetne össze méltóságunkkal a fölösleges kérkedés a nagy tömeg előtt; de viszont kétségtelen, hogy az ilyen speciális mágnás-kiállítás helyes fogalmat nyújtana az idegeneknek a magyar nemzet főrendinek külsőségeiről, másrészt népünk ezreit örömmel és büszkeséggel töltene el a tanulságos látvány.

Mert hiába, a magyar nép lelkesedést merít abból a fényből, pompából, melyet az arisztokrácia kifejt; a tömeget a ragyogás elvakítja, hódolatra ösztökéli, s fokozza a nemzet zömében az ősi kiváltságosak iránt érzett tiszteletet az a meggyőződés, hogy a főrendi osztály nem csak dicső tradícióknak, nagy nemzeti erényeknek, szellemi szupremáciának méltó örököse, de ura tündöklő kincseknek, letéteményese a nemzet hajdani külső pompájának és a magyar díszviselet gyönyörködtető szingazdagságának.

Az országos magyar kiállítás csonka lesz, tökéletlen lesz az arisztokrácia kollektív résztvevése nélkül. Csodáljuk Zichy Jenő grófot, hogy míg a keleti pavillon s egyéb érdekes gyűjtemények érdekében oly nagy buzgóságot fejtett ki, figyelmen kívül hagyta ezt a nagyon fontos tényezőt, melyet én őszintén ajánlok a kiállítási bizottság gondjaiba, mert ha nem igyekeznek az általam kifejtett eszmének lehetőleg az egész főuri osztályt megnyerni, meggyőződésem szerint, az országos kiállítás gyűrűjéből a legszebb drágakő hiányozni fog.

Majthényi Lajos.

A fák kultusza.

Ujabb időben világszerte belátták, hogy az a rabló-gazdálkodás, melyet az erdőirtók a fák pusztításában elkövettek, igen káros és veszedelmes meggondolatlanúság és messze kiható közgazdasági és közegészségügyi bajok forrása lehet.

Ma már fölösleges vitatni, sőt hangsúlyozni is, mennyire szükséges a fák ápolása, szaporítása az emberi egészség és a közjólét fentartására. Minden ember tudja, hogy a nagy városok egyszerre támadt fa-kultusza nem muló divat tüneménye, nem is a szép érzék és jó izlés ösztönéből fejlődött ki, hanem onnan származik, hogy a városok inficiált levegőjét igyekeznek a fák nevelésével, azoknak vegetációja által megtisztítani, az emberi szervezetre nézve üdvösebb hatásává tenni. Azért nem eszkalálni való, hogy mai napság a fák irtását még akkor is megbotránkozással fogadja a közönség, ha azt a helyzet kényszerítésé

érthetővé teszi. A gazdaságban nélkülözhetetlen a fa s annak művelése a rendezett birtokokon a gazdálkodás legelső törvénye. Nézzük meg a minta-uradalmakat, a táblák 50, sőt néhol 25 holdanként sűrű fakerettel vannak beültetve s az ékbe futó táblavégeket mindenütt erdőeskékké alakítják. Másrészt pedig az élvezetekbe merült nagyvárosiak ösztönyszerű mohósággal ragadják meg a fa-kultiválás alkalmát, melylyel életük meghosszabbítását, egészségük fentartását biztosítani remélik.

De ez a szenvedélyes fa-kultusz egyáltalán nem újabb keletű. Már a legrégebb népek is a ködös hajdankorban ösztönyszerűleg érezték a fák vegetációjának hatalmas befolyását az emberi élet viszonyaira s kezdettől fogva tisztelettel öveztek a fát, az erdőt.

A görögök és rómaiak isteneik székelyét az erdőbe tették, jósnőiket oda helyezték, nemtőik, nimfáik, driádjai alakjait szintén a lombok sűrűjében képelték. A szatirok ott röpködtek, Diana, Bachus ünnepei ott folytak le az illatos fák árnyékában, és isteneiknek kedvencz fáik is voltak, mint például Apollóé a babérfa s Merkuré az olajfa.

A keleti népek még babonás fanatizmusuk kegyeletét, imádatát is gyakran fűzték egy-egy fához. A perzsa költők a szent báron-fáról énekelnek, a platánok, ciprusok, tölgyek többé-kevésbé szintén áhitat és rajongás tárgyai. Az indusok a jó és gonosz szellem fogalmát kötik össze némely fákkal. A jóság szelleme a kenyérfában öltött alakot és a gonoszság szelleme az upasz-fában van megtestesülve. Az upaszfa mérge kipusztít minden életet, a legparányibb fűszál sem prosperálhat közelében, sőt még az állatot és embert is megöli. Ez a sátán, az alvilág gonosz czimborája, mely rombol és mótelyez mérges lehetével. Ellenben a kenyérfa az áldás, a jóság fája, őrangyala a polinéziai barnabőrűeknek. Gyümölcse nyolcz hónapon át táplál, rostja ruházatul szolgál, ágai szerszámfát adnak, törzséből csónak készül. Csoda-e, hogy szent hódolattal közeledik hozzá a jámbor indus és istenének lelkét sejti benne?

A világ összes népei mindenha művelték, gondozták a fák kultuszát a legvadabb fajtól kezdve egész a legfejlettebb angol népig. Németországban, Franciaországban tömérdek rege és hagyomány fűződik egyes fákhöz.

S ha mindez nem is volna így, ma, midőn a modern tudományok világánál megismertük a fa jelentőségét, magunk ellen vétkeznénk, nem követve el mindent általában a növényzet és különösen a fák szaporítása, ápolása, nemesítése érdekében.

b. N. L.

A nagy-károlyi szép napok.

Nagy-Károly, okt. 17.

Rudolf királyfinak és fenséges nejének erdélyi kirándulása méltó befejezést nyert Nagy-Károlyban, Károlyi István gróf házában és a Károlyi-család mérki, csalánsi és válalji vadász-pagonyában töltött férfias mulatságon.

A trónörökös ő fensége a három napig tartott élvezetes időtöltéssel igen meg volt elégedve s ismételen kifejezte komoly szándékát, hogy ezentul minden évben — ha

csak lehetséges — eljön medvékre s vad-disznókra vadászni.

Máskülönben is a fenséges pár igen kellemesen szórakozott Nagy-Károlyban, mert Károlyi Pista gróf és neje Csekonic Margit grófnő mindent elkövettek, hogy magas vendégeiket kedves meglepetésekben, gyöngéd figyelemben és finom ellátásban részesítsék.

A trónörökös-pár nagy-károlyi lakó osztálya igen fényesen volt berendezve. Az egész hét szobából állott. Az agancsokkal, vadászkepekkel, délövi növényekkel disztett fölépcsőház egy ketté osztott nagy terembe vezetett, melynek kisebb része olvasó, nagyobb fele pedig ebédlő volt.

A nyolc ablakos nagy ebédlő alapszíne sötét cseresznyevörös, falain aranyos betéti fekete rámás nagy sportképekkel, barna és sárgás színű ablakfüggönyökkel. — A padozaton két smyrnai szőnyeg fut végig, s ezen áll a 16—18 személyre való ódon stilti tölgyfa asztal, körülötte a hasonló kiállítása, magas karfájú barnás bőrrel borított székek, úgy hogy ezek az egész teremnek oly színezetet adnak, mintha nem egy ebédlőben, de valamely középkori város tanácstermében volnánk. A terem egyik sarkában egy mekkai szőnyeggel borított asztal áll, rajta a gróf által konstantinápolyi utjában vásárolt ezüst handzsárokkal.

A pálmákon tul eső olvasó szoba butorzata áll: középen egy hosszú asztalból, lapokkal, felette hármass függő lámpával (Leroite-től Páris), a sarokban író asztal, felette a híres «Kincsem» paripa festett képe, ettől balra egy állványos remek szivarszekrény ében fából (készítette Collinson, London), felette az angol trónörökös által emléktül adott arczképével. — Végül kiegészíti a szokásos barna bőr butorzatot egy amerikai zongora.

Az olvasó-teremből egy kis modern paradicsomba jutunk, a trónörökösne elfogadó termébe. — Színe halvány rózsaszín, ugyanily színű kék draperiájú ablakfüggönyökkel. — Két hatalmas szőnyeg a padozaton, az egyik indiai szőnyeg fehér alapon kék és rózsaszín vegyülekkel, a másik perzsa szőnyeg, világoskék alapon rózsaszín tarkázzal. — Az egyik sarokhoz közel van egy nagyobb garnitúra butor, ezenkívül pedig a szoba másik két oldalán mekkai szőnyeggel letakart két kis asztal, két-két székekkel körvezeve. — A terem falához két nagy szekrény támaszkodik, az egyik vöröses barna színű, mintha cserépből volna, a másik pedig oszlopos góth stiltű, ódon szekrény. — Az ablakhoz közel áll a csinos íróasztal czédrus-fából, ébenfa betétekkel, közelében pedig egy, három karcsu lábbon álló virágtartó diszlik (Barbedienetől, Páris). A butorzatot kiegészíti még egy kis, ezüsttel emaillozott szekrényke (Mátyás király korából) és egy óraállvány négy vázával (metale rougeból).

A többi termeket a hálószobák, toilette-cabinetek és dolgozó szobák foglalták el, hasonló fényvel és izléssel butorozva.

A trónörökösne szobájában az asztalon leánya, Erzsébet főhercegnő arczképe állt, minden nap fris rózsá-, nefelejts- és ibolyakoszorúval övezve.

Az egész berendezés sértetlenül fenmarad a trónörökös pár számára. Adja isten, hogy minél többször legyen alkalmunk üdvözölni magyar főur vendéglátó házában a leendő magyar királyt és királynét. A. B.

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVARI HIREK.

A király ő felsége a múlt héten hosszabb itt tartózkodásra hazánkba jött. Ideje nagyobb részét Gödöllőn tölti; azonban többször berándul a budai királyi várpalotába is. Eddig két kihallgatást adott, melyen mintegy 80—90 különböző rangú és osztálybeli egyén fejezte ki hódolatát élő szóval a felség előtt. E hó 19-én ő felsége megnyitotta a vörös-kereszt-egyesület új Erzsébet-kórházát; továbbá megtekintette Munkácsy képét. Szó van róla, hogy ő felsége karácsonyig köztünk marad.

A királyné ő felsége és Mária Valéria királykisasszony jelenleg Gödöllőn időznek és lehet, hogy karácsonyig ott maradnak. Ő felsége minden bizonynyal részt fog venni a parforcevadászatokon, és Megyeren megtekintvén kedvencz paripáit, nagy tetszéssel fogadta a nyolczas covernél épült új vadászvilláját, melyet Károlyi István gróf készítettett számára.

Rudolf trónörökös a Görgényben és Nagy-Károlyban töltött szép napok után Bécsbe utazott, onnan pedig — bájos nejét Laxenburgban hagyván — Berlinbe ment a német trónörökös meglátogatására, hogy ott egyszersmind a nagy hajtvadászatokon is részt vegyen. Berlinből e hét elején tért vissza s most Stefánia főherceg-asszonnyal együtt hosszabb ideig Laxenburgban marad, a hol a látogatások viszonzását fogják fogadni.

József főherceg Fiumében megvette a Villa Giuseppevel szomszédos telket s azt parkja nagyobbitására fogja fordíttatni. Ő felsége Pécsen időzése alatt fényképen örökítetté meg azt a jelenetet, mikor fia, a kis László főherceg egy ágyut elsüt. A kis főhercegek, József és László különben már alaposan ismerik a katonai életet s a király ő felsége e fölötti örömeinek egy József főherceghez intézett igen szép levélben adott kifejezést.

Frigyes főherceg Pozsonyban bizalmas lábon áll a magyar arisztokracziával. Mióta a Grassalkovich-palotát elfoglalta, az előkelő világ élete sokkal változatosabb. A télen a főherceg több estélyt és két nagy bált fogadni.

A román királyi pár Budapesten át Sigmaringenbe utazott, hol a király atyja, Károly Antal hohenzollerni herceg e hó 21-én ünneplé meg arany menyegzőjét.

A szeszélyes király — így ismerik világszerte a bajor királyt — ismét beszéltet magáról. Óriási pazar fényvel királyi palotákat, függő kerteket épített és mert a kabinetpénztár, a fölvet 8 milliós hitel daczára, ismét ingadozik, a király elűzte összes kegyenceit és legbelsőbb termeibe tökéletesen elzárkózott az emberektől.

A görög királyi pár két hétig tartott utazásából visszatért Athénbe.

A német trónörökös pár és *Natália* szerbiai királyné hosszabb ideig Gries Bozen mellett levő gyógyhelyeken fognak tartózkodni.

Eugénia volt francia császárné Párisban járt, kibékítette Jerôme Napoleon herceget fiával és a héten visszautazott Farnboroughba, honnan a jövő tavaszig el nem távozik.

Arnulf bajor herceg Fiuméből a montenegrói fejedelem yachtján Czettinjébe ment Nikita fejedelemhez vadászatra.

TÖRVÉNYHOZÁS.

A főrendiház múlt hétfői ülésén Zichy Nándor gróf és Tisza Kálmán rövid vitája után 54 szavazattal elfogadta a felirati bizottság által szerkesztett választ a trónbeszédre. A főrendiház saját ügyében ugyan hosszabb nyilatkozásra találhatott volna alkalmat, amennyiben a trónbeszédben első helyen volt a teendőik közt említve a főrendiház reformálása; de a főrendiház többsége nagyon helyesen a maga részéről a válaszfeliratot csak hódolati okmányának tartja s azért, hogy most ez a passzus oly simán elfogadtatott, egyáltalán nincs kizárva a reformjavaslat tárgyalásakor az arisztokrácia intenzióinak meg nem felelő részletek heves ellenzése. A főrendiház ezután megválasztotta a delegációs bizottságot.

A képviselőházban sokkal terjedelmesebb volt a felirati vita. A pártok és egyesek összesen hat felirati javaslatot nyújtottak be és pedig a kormánypárt, a közjogi alapon álló ellenzék, a függetlenségi párt, az antiszemita-párt, továbbá Simonyi Iván és Szalay Imre testvérel Szalay Károlylyal. Természetesen elejétől fogva kétségtelen volt, hogy a kormánypárt javaslatát változtatás nélkül elfogadják, habár az ellenzék különböző árnyalataiból nem kevesebb mint 21 szónok beszélt, illetve agitált ellene.

Európai fontosságu nyilatkozatot tett Tisza Kálmán a képviselőházban Irányi Dániel interpellációjára. A három császár szkjernyeviczei találkozásáról ugyanis mindenkori hivatalosan semmi nyilatkozás nem történt és világszerte azt kezdték rebesgetni, hogy a három fejedelem háborúra szövetkezett. Most Tisza Kálmán kijelenté, hogy a találkozás a három uralkodó közt a béke-szövetség szóbeli megszilárdítására adott alkalmat, de semmiféle szerződés vagy megállapodás írásban nem köttetett.

A delegációk első ülése okt. 27-én lesz az akadémiában. Ez évben még egyszer kivételesen belenyugodott az akadémia, hogy a delegáció üléseit a Kisfaludyteremben és mellékhelyiségeiben tarthassa.

EGYHÁZ.

Vannutelli Szerafin érsek, pápai nunczius, hosszabb ideig tartó látogatása a magyar katolikus klérus főtagjainál sokfelé arra a magyarázatra adott alkalmat, mintha a nunczius a végből jött volna Magyarországra, hogy a király aradi nyilatkozatának okai felől moggyózdják. Ez a föltevés teljesen alaptalan. Vannutellit tisztán a személyes vonzalom vezette a világ leghatalmasabb és leggazdagabb főpapjainak, a magyar főpapoknak vendégszerető körébe. Fényes társaság gyűlt össze tiszteletére Esztergomban, Budapesten, Kalocsán és a nunczius egyházi főurainkkal megújította s még bensőbbé tette a baráti viszonyt, másrészt pedig itt mulatása alatt nem győzte magasztalni a magyarok sokoldalú műveltségét. A nunczius ezentul gyakrabban meg fogja látogatni Magyarországot.

Schlauch Lőrincz szatmári püspöknek a király az egyház és a közügyek terén szerzett kitünő érdemei elismerésül az első osztályu vaskorona-rendet adományozta.

Egyházi főurak palotái. Simor bibornok-primás házánál a múlt héten a katolikus főpapok értekezleten voltak, mely alkalommal több fontos egyházi kérdést megvitattak. A többi közt Simor János herceg-primás, Haynald Lajos kalocsai bibornok-érsek, Samassa egri érsek és Schlauch Lőrincz püspök elhatározták, hogy Budapesten nagyobb szerű palotákat építtetnek. A primás ő eminenciája a Duna bal partján szándékozik monumentális palotát emeltetni s ha ez elkészül, a nagy főpap évenként hosszabb ideig fog a fővárosban tartózkodni.

Katolikus társadalmi kör. Katolikus főpapi körökben komoly megbeszélés tárgyát képezi a fővárosban egy katolikus társadalmi kör alakítása. E kör élén egy elnök-főpap és egy titkár állana. A titkár minden katolikus hívőnek díjtalanul teljesítene mindenféle szolgálatokat, utbaigazítást, tanácsot adna bármely ügyben és a kör hivatása lenne a hamvadóban levő katolikus szellem szikráját újból lánggra lobbantani s gonddal ápolni. E társadalmi kör mintájára aztán a vidéken is számtalan ily katolikus kör alakulna, melyek egymást támogatva, vállalva terjesztenék a vallásszösséget a társadalom minden rétegében.

Katolikus szépirodalmi napilap. Egy idő óta feltünően hanyatlik a vallásos érület még a nők körében is. A kik pedig szívök mélyén ápolják a hit szent tüzét, azok folyvást hangosabban panaszkodnak arról, hogy a mai modern sajtó termékei annyira megmetyelvezők, hogy a keresztény családok undor nélkül már kezükbe se vehetik az ugynevezett hatodik nagyhatalom mérges gyümölcseit. Katolikus főpapjaink ennél fogva elhatározták, hogy újévtől egy tisztán vallásos szellemben irt, mindamelltt szórakoztató, magas szellemi niveauun álló szépirodalmi napilapot adnak ki, melynek szerkesztésére egyik ünnepltt főpapunkat sikerült megnyerniök.

Szász Károlyt, az új budapesti reform. püspököt múlt vasárnap iktatták be lelkeszi állásába. Szász Károly nagy terjedelmű prédikációval foglalta el székét, míg püspökké avatásának ünnepe a hó végén lesz. Prédikációjának keresztény szempontból az kölcsönzött érdekességet és fontosságot, hogy Jézus Krisztus istenségét a mély meggyőződés erejével enunccziálta.

HADSEREG.

A tüzérség újjászervezése. Alig két esztendeje, hogy a közös hadsereg fő részét, a gyalogságot reorganizálták. Az ezredek számát 80-ról 102-re emelték; de a gyalogsági és vadászszázaljak összes száma nem változott. Mint ennek előtte, úgy most is 450 zászlóalja van a gyalogságnak és vadász-csapatoknak. Most ujabban a tüzérséget akarják gyökeresen átalakítani. Az osztrák-magyar tábort tüzérséget két évvel ezelött reformálták. Addig a 13 tábort tüzérezred mindenike öt-hat útegosztályra oszlott. Ez organizációt 1882-ben rendkívül komplikált szervezet váltotta föl, mert minden ezrednek más-más beosztása

volt. 11 ezrednek 15 ütege volt, egynek 16, egy másiknak pedig csak 14. Az új reform-tervezet szerint, melyeknek végrehajtására a közös hadügyminiszter 280,000 frtnyi kiadási többletet kíván, a 14 első hadtestnek külön tüzérsége lesz. A tüzérség adminisztratív egysége, mely egybevág a hadtest-kerületekkel, a tüzérségi dandár. Ennek az eddigi tüzérségi igazgató mint dandárnok lesz a parancsnoka s alatta állnak majd a hadtest területén levő összes tüzérségi csapatok és intézetek. Minden egyes tüzér-dandár két önálló nehéz üteghadosztályból fog állni, továbbá a hadtest-tüzérezredből és esetleg egy vagy két vartüzér-zászlóaljából. A hadtest-ezrednek egy nehéz és egy könnyű ütege fogja képezni a hadtest-tüzérséget. Ezenkívül kilencz hadtest-tüzérezred állományában egy-egy nehéz tartalék-keret-üteg hadosztály lesz, melyet béke idején százados vezet. Ezek ütegenként csak két ágyut tartanak, míg a többi üteg béke idején négy ágyuval lesz ellátva. Az új organizáció tehát béke idején 74-el szaporítja az ágyukat, a nehéz ütegek számát hattal lesz állítja, a könnyű ütegek száma kettővel, a lovasütegeké hattal nagyobb lesz. Az eddigi organizáció szerint a tüzérségnek, a hegyi ágyukat is beleszámítva, háboruban 1540 ágyuja volt, de czentul 1544 lenne. Az új beosztás súlypontja azon van, hogy míg eddig csak papirosan voltak meg a nehéz tartalék-ütegek, jövőre már idején is ütegenként két ágyuval s a kellő legénységgel és állományával lesznek ellátva.

Személyi változások a közös hadseregben. Traunsteinburgi *Teuchet-Kaufmann* báró altábornagyot Ő felsége a király a Tirolban és Vorarlbergben állomásozó 14. hadtest-parancsnokává; Gerlichsburgi *Gerlich* Rudolf tábornagyot Krakóba várparancsnokká nevezte ki és gróf *Grünne* Fülöp altábornagyot a 27-ik hadtesttől a 19-ikhez helyezte át.

Személyi változások a honvédségnél. A király szentkereszthegyi Kratochvill alezredest a 29-ik honvédszászlóaljhoz és Hábroszky Frigyes őrnagyot a 23-ik honvédszászlóaljhoz kölesönösen áthelyezte.

Hajóhad. Értesülésünk szerint a tanulmányutra induló hajók utrakelése a következőleg fog történni: a «Saida» korvett okt. 28-án (via Southampton) Bahiába s körülbelül nov. 19-én érkezik oda; a «Helgoland» korvett október 28-án indul (via Liverpool) Bathurst-be (megérk. kb. nov. 14.); a «Frundsberg» korvett nov. 6-án indul (via Brindisi) Zanzibarba (megérk. kb. decz. 1.); az «Auróra» korvett okt. 26-án indul (via Southampton) Santosra Braziliába (megérk. kb. nov. 25.) és az «Albatros» ágyumaszád okt. 29-én indul (via Trieszt) Hongkongba (megérk. kb. decz. 7.).

Katonáink helyzete Boszniában és Hercegovinában kezd elviselhetővé válni. A múlt héten jelentékeny állomáscserék történtek, az ottani csapatok rendszere alkalmasabbá lett; másrészt pedig a mohamedánusok fanatizmusa, a hegyi rablók és titkos összeesküvők garázdálkodása kezd alább hagyni. A terület immár jórészen járhatóvá van téve, a civilizáció s hadaink tapintatos eljárása következtében a megelégedés hovátovább általánosabb.

ARISZTOKRACZIA.

A törvényhozás alsó házában Zichy Antal képviselő ur az ország boldogulhatásának fő-főfaktorául különösen a magyar gentry egész jellemének, egész gondolkodásának lényeges átváltozását jelölte meg. E mérész frázisát aztán azzal igyekezett szelidebbé tenni, hogy ő korántsem azt óhajtja, hogy a magyar nemes tagadja meg ősi származását vagy szennyezze be jelleme nemességét; de azt kívánja, hogy a magyar gentry ne ragaszkodjék ősi hibáihoz, ama bizonyos nemesi tulajdonságokhoz, melyeket Petőfi «Én magyar nemes vagyok» refrainü dalában örökölt meg. Addig is, míg Zichy Antal ur vádjának teljes alaptalanságát részletesen kimutathatjuk, sietünk visszautasítani a magyar gentry ilyen megtámadását. Mit kíván Zichy ur? Hogy a magyar gentry változtassa meg *egész jellemét*. Ez a *jellem* volt évszázadokon át vészben, viharban a magyar nemzet oszlopa, fentartója, világító fénye s ha ezt a jellemet a magyar gentry megtagadná, minden nemes és nagy vonásából kiforgatná a magyar nemzetet. És aztán minő jögon lehet *ma* Petőfi ismert versét a magyar gentry arzába vágni, tehát a magyar gentryt könnyelmű pazarlással, az időnek oktalan elfecsérlésével, a tanulás, a munka megvetésével, göggel, urhatnámságra és dőzsölésre való hajlammal vádolni, midőn tudvalevőleg épen a jelenben a magyar gentry, — nagylelkűen önként lemondván összes privilegiumairól, — ezer meg ezer nyomás alatt különféle inváziók ellen hősi küzdelemmel kénytelen ősei szent hajlékát, jogait, életben maradásának faktorait védelemzni s e mellett ép most, midőn az idők viharos járása megnehezült feje fölött, még a legkörmönfontabb rágalmak, gyanúsítások, támadások mérges nyilai ellen is pajzsot kell tartania?! Azt hisszük, a magyar gentry e válságos időkben napról-napra fényesen dokumentálja életrealitását; és dőzsölést, urhatnámságot, gögöt, munkakerülést, a tudományok és haladás megvetését lobbantani a magyar gentry szemére legalább is vak méltatlanság most, mikor a magyar gentry teljesen visszavonultan él, műveli és pártolja az irodalmat és tudományokat, magához emelte az ország minden osztályait és életét súlyos munkával, küzdelemmel tartja fenn.

Károlyi Alajos gróf, londoni nagykövetünk stomfai jószágán betegen fekszik. A gróf a marcheggi vadászaton hült meg, de nem vette komolyan a dolgot és Budapestre jött le. Itt azonban orvosa a tüdővész tüneteit vette észre rajta, miért is a gróf azonnal visszautazott Stomfán tartozkodó családjához. Baja szerencsére szünőfélben van, pár hét alatt a gróf teljesen fölélülhet; de az angolországi vadászatok ez idén végkép elmaradnak. Érdekes kalandja volt a gróf hirtelen támadt betegsége következtében Károlyi Viktor grófnak. Midőn ugyanis értesült az esetről, külön vonaton azonnal a gróf után akart sietni. De külön vonatot rögtön lehetetlen volt kapni; a türelmetlen gróf tehát fölkapott egy tehervonatra s azon a kalauz kakasülőjére kapaszkodott föl.

Andrássy - sugárút. A sugárút még ebben az évben teljesen kiépül. Ennek a megünneplésére a közmunkatanács egy régiebb tervét valósítja meg azzal, hogy a sugárutat Andrássy-sugárutnak kereszteli.

Tudva van, hogy a sugárut létesítésében a legnagyobb érdem és dicsőség Andrássy Gyula grófot illeti meg, aki éles szellemével érezte fővárosunk nagy jövőjét és a kishitű kételkedőkkel szemben nem habozott a világvárosi aranyu fényes sugárutat a bűn, nyomor és szenny rongyos viskóin keresztül kijelölni s építését országos támogatással előmozdítani. Andrássy Gyula grófról nevezni el fővárosunk legszebb utcáját a legkisebb hálajel e nagy szellemű főúrral szemben, aki örök időkre a magyar arisztokraczia, a magyar nemzet egyik kimagasló nagy alakja leszen.

Gentry-kör a vidéken. Nyitráról írják nekünk, hogy ott élénk mozgalom indult meg a gentry körében egy kör alakítására, mely Nyitra, Bars, Trencsén, Komárom, Hont és Nógrád megyék összes gentryjét egyesitené s feladata lenne a már-már kiháló társadalmi életet újra fölélesztetni s úgy a közpályán, mint a magánéletben az ott lakó nagy nevű és nagy számú gentry-családok tagjait régi szerepeikbe visszaemelni. A mozgalom élén a legkitünőbb családok állanak.

Özv. gróf Károlyi Istvánné Fóthon új kastélyt építtetett, hogy a királynét, ki Gödöllőn tartózkodva mindig meglátogatja Fóthon a Károlyiakat, saját kastélyában fogadhassa. Az új kastély a nagy parktól keletre szép kert közepén áll.

Bánffy György báró a kitünő tehetségű zeneirő egy nagyobb szabású vig operát készül írni, melynek meséje Mátyás király korában játszik. Szövegét szintén egy fiatal főúr írta, aki hosszabb idő óta foglalkozik az irodalom művelésével, de még eddig nem lépett föl a nyilvánosság előtt.

A főrangú világ téli saisonja rendkívül élénknek ígérkezik. Andrássy Gyula, Károlyi Gyula, Andrássy Manó, Fesztetics Tasziló, Karácsonyi Aladár, Batthyányi Lajos, Andrássy Géza, Zichy és Esterházy grófok és más főurak házáinál számos estélyt, szavaló és szini műkedvelő előadást terveznek és szó van élőképek csoportjainak rendezéséről is az egyes családok történeti multjából vett jelenetekkel.

Nemes Eliz grófnő, a jeles képirő művésznő, pompás kis műtermet rendezett be magának pestmegyei szent-tamási jószágán, melyben most egész sor szép képen dolgozik. Kettőt ezek közül az országos kiállításra készít.

Gr. Gyürki Abrahám nógrádmegyei főispánt a király valóságos belső titkos tanácsosi méltóságra emelte.

Nyitramegye főispánja, B e r e c h t o l d László gróf közelébb le fog köszönni. A gróf elmebeli állapota ugyan tetemesen javult és valószínű, hogy teljesen ki fog gyógyulni, de a közélet teréről végkép visszavonul.

A Hohenlohe hercegi pár szük családi körben, egyszerűen ülte meg ezüst lakodalmát. A jubiláló párt Ganglbauer bécsi érsek az érseki palota házi kápolnájában áldotta meg. Azután ünnepi ebéd volt, melynél egymás után érkeztek az üdvözlő sürgönyök azudvar és arisztokraczia köréből.

Károlyi István gróf és neje szül. Csekonics Margit grófnő november hó elején Laxenburgba utaznak, hogy viszonzák Rudolf királyfi és neje Stefánia főherceg-asszony látogatását.

Andrássy Géza gróf tavaly Amerikában járt és ott szerzett benyomásait és tapasztalatait egy terjedelmes munkában megírta, mely közelebb igen diszes kiállításban meg fog jelenni. A könyv behatóan foglalkozik az agrár-kérdéssel, avatottan és szellemesen ismerteti az amerikai társadalmi és gazdasági viszonyokat.

Walterskirchen Vilmos báró, stájerországi nagy birtokos Grácban meghalt. Neje Zichy Mária grófnő volt, Mária leánya Pálffy Eduárd gróf neje.

Jeszenszky István báró Pozsonyban e hó 9-én feleségül vette Schaffgotsche Eugenie grófkisasszonyt.

Az új Károlyi-palotát a muzeum-utczában a jövő farsang végén a tulajdonos fényes ünnepen nagy társaság jelenlétében szándékozik fölavatni.

Apró hírek. *Lichtenstein* József herceg csehországi bérlőinek nyomott helyzetét látva, nekik ajándékozta a negyedévi bérösszeget, mi több százezer forintot tesz ki. — *Pálffy* Endre gróf, *Stefánia* trónörökösne főudvarmestere Auscebe vonult a gyógymód használatára. — *Bismarck* Herbert gróf Párisban igen előzékeny fogadtatásban részesült, utazásának sokan politikai missziót tulajdonítanak.

Halálozások. Rohan Benjamin herceg özvegye, szül. Croy-Dülmen Stefanie hercegnő Prágában 80 éves korában; továbbá Kolowrat Ludovika grófnő és Breda Augusztia grófnő alapítványi hölgyek a múlt héten elhunytak.

NEMZETI KASZINÓ.

A society tagjai immár szép számmal gyűltek össze a fővárosba. A főrendek háza megnyílt, októberben csaknem szakadatlan sorban folynak le a lóversenyek; azonkívül fontos arisztokratikus elvek napirendre tűzése is szokatlan erővel vonzotta Budapestre a nemzeti kaszinó tagjait.

A hatvani-utczai palota termeiben mindjárt az új saison kezdetén több igen érdekes ügy foglalkoztatja főurainkat. A sport terén nevezetes reformok kérdései váltak égetőkké. Angliában ugyanis a society debatingok ifju tagjai háborút indítottak a galamblovás és a parforce vadászatok sportja ellen. Most tehát a nemzeti kaszinóban két párt alakult, mely pro és kontra igen érdekes eszmecserét folytat.

Hasonló élénk vita tárgyát képezi a főrendház reformálása. Azon az alapon, amint az a kormánykörökben tervezetik, a nemzeti kaszinónak igen kevés tagja fogadja feltétlenül a főrendek táblájának átalakítását. Csupán az a pont találkozik általános helyesléssel, hogy a született törvényhozók közül csak azok gyakorolhassák jogukat, kik megfelelő vagyonnal rendelkeznek.

Sok megjegyzésre, célzásra, mulatságra és kombinációkra ad alkalmat az a kérdés, vajjon a mágnás-körök új házaspár tagjai, kik ez évben meglehetősen sokan vannak, megnyitják-e az idén termeiket. Szó van arról, hogy négy nemrég nősült fiatal főúr nagy arisztokrata bált készül rendezni még pedig a redoutuban s itt az összes magyar arisztokrácia találkozónak.

A kaszinó elhatározta, hogy a nemzeti színházban továbbra is bérelni fogja az erkélyt, az operában ellenben nem bérel.

Egy érdekes irodalmi hirt is kolportálnak a társalgó-terekben. Ugyanis két kitűnő mágnás indítványt készül tenni, hogy a

nemzeti kaszinó irassa meg történetét és adja ki fontos okmányok, levelek, kéziratok, arcképek és egyéb rajzok kíséretében. E tervvel kapcsolatban a lefolyt heti conversationban az is visszhangot vert, hogy a mágnás-családok minél számosabban adják ki családi monografiáikat s levéltáraik becses, országos érdekű anyagát.

Alakult továbbá egy szövetkezet, mely a mellett agitál, hogy ezentul a nemzeti kaszinói taggá fölvétel szűkebb korlátok közé szorítottassék.

A lóversenyek őszi meetingje alatt szokatlanul nagy élénkség volt a kaszinó termeiben. Az idén számos ló eladás történt közvetlenül az illető lovak versenyfutása előtt, és minden tulajdonos, a ki lovától megvált, megbánta a vásárt, mert a gazdát cserélt lovak közül négy nyert a pályán első díjat. A nemzeti kaszinó a népszínházról megvált Blaha Lujza asszony bucsú-előadásán rendkívül szép koszorúval lepte meg a művésznőt. A koszorúk széles, nagy fekete atlasz szalag csüggött alá s e szalagra a művésznő szerepei vörös selyemmel voltak ráhimezve.

ORSZÁGOS KASZINÓ.

Az országos kaszinó új helyiségeiben is fölpezsdült már az élet. A lehulló falevelek, a dér, a madarak költözése, — ezek az őszi requizitumok a társas mozgalmakban a tavaszt jelentik. A magyar gentry fővárosi tagjai folyvást nagyobb számmal csoportosulnak az országos kaszinó köré s az idei saisonra ismét sok új tag iratkozott be. Az igazgatóság reméli, hogy ez év végéig a tagok száma megközelíti a 800-at, ami oly fényes eredmény, hogy most már komolyan hozzá lehet fogni a nagyszabású tervek realizálásához. A kaszinó igazgatósága ugyanis egy tervezetet dolgozott ki, mely szerint a kaszinó a fővárosban telket vásárolna s fényes palotát építené rá. Sajat házra főleg azért volna a szép jövőjü uri társaságnak szüksége, mert tervben van, hogy a kaszinó könyvtárt rendez be magának s évenként több magyartárgyú festményt fog vásárolni jelesebb képíróktól. Azonfelül az is élénk diskussió tárgyát képezi, hogy kaszinót minél hamarabb csakugyan országossá kellene tenni, vagyis körébe vonni a szétszórva, visszavonultan élő magyar nemesség színt-javát a vidékről is és így a tagok számát 2—3 ezerre fölszaporítva, üdvös propagandát indítani a nemesi osztály érdekében. Valóban csak a legnagyobb magasztalással szólhatunk a gentry-kaszinó e közérdekű mozgalmairól és kívánjuk, hogy szép eredmény kísérje a dicséretes jó szándékot.

S P O R T.

A király ő felsége 1848-tól 1884-ig, azaz 35 év alatt különböző vadászatain 43,138 vadat ejtett el és pedig 14,175 fácánt, 8270 fogolyt, 6456 nyulat, 4418 tengeri nyulat, 1570 zergét, 1404 kacsát, 1279 vaddisznót, 825 szalonkát, 1729 szarvast, 562 fajdkakast, 377 őzt, 286 fűrjet, 204 dámszarvast, 197 rókát, 54 nyirfajdot, 6 császárfajdot, egy medvét, 40 egyéb ragadozó négylábut és 1287 ragadozó madarat.

Az őszi lóversenyek az idén öt napra terjedtek és bár a magyar istállók néhány kitűnősége, épen a főbkek közül, nem jelent meg a pályán, a meeting mégis igen érde-

kes volt. A legszebb sikert a Blaskovich Ernő úr istállója aratta. Pásztor, Budagyöngye, Harezos, Gyöngyvirág, Vitéz, Legyes sorban győztek. Pásztor elvitte a St.-Leger-díjat, Budagyöngye — bár ismét szeszélyesnek bizonyult, — kétszer nyert; de a legnagyobb dicsőség Gyöngyvirágot illeti, mely győzhetetlennek mutatta be magát és az idei saison első kitűnőségei közé emelkedett. Sok vonás van benne Kincsemből. Mellette Munkás, Kisbaba és Attala voltak a meeting hősei s az ujak közül Sztáray János gróf Surprise-kanczája és Teleki József gróf sárga ménje tűntek ki előnyöket.

Az atletikai klub őszi viadalát háromszoros elhalasztás után okt. 20-án tartotta meg szép közönség előtt. A viadal kitűnően sikerült, a nap hőse Kinsky Nusi gróf volt, a ki háromszor győzött és pedig az Esterházy-síkversenyben; a bajnoki távugrásban és a gátversenyben. Kivüle győztek még Asbóth Jenő, ifj. Makk József, Bartay Oszkár, Sándor Ákos, Filippovics Emil és Zalka Zsigmond urak.

Az őszi udvari vadászatok október végén kezdődnek a Bécs vidékén fekvő királyi pagonyokban. Részt fog ezeken venni Rudolf trónörökös is. Befejezésük után azonnal a nagy göding hajtóvadászatok indulnak meg, melyeken az udvar részéről Rainer, János, Salvator Károly, Frigyes, Este főhercegek, Coburg herceg és mint kísérő Abensperg-Traun gróf okvetetlenül meg fognak jelenni.

Az agancs - kiállításon hatvanhárom szarvas-agancs, harminczhárom őz-agancs és több zerge-kampó állítatott ki. Legtöbb szarvas-agancsot, tizet küldött gróf Schönborn Ervin, köztük egy huszast, — ötöt-ötöt küldtek gr. Nádasdy Ferencz, köztük egy huszast, és ifj. gr. Esterházy Móríc. Ratibor herceg küldeményében egy huszonkettes agancs van. Gróf Almássy Kálmán 23 őzagancsot s gróf Batthyány Béla egy zerge-kampót küldött. A kiállítást a király is megtekintette.

A csákberényi és moóri szarvasállományt a nyáron járvány fenyegette, melyből mintegy 200 gyönyörű példány elhullott. A járványt ugylátszik kizárólag a szárazság és tropikus hőség idézte elő, mert mihelyt az idő enyhült és az első nagyobb eső fölfritiszté a levegőt, a járvány egyszerre nyom nélkül elmúlt. Mindenesetre szükséges lenne az ily eseteket az országos egészségügyi tanácsnak szoros vizsgálat alá venni, mert a pusztá találgatással nem lehet elejét venni a baj ismétlődésének.

Az ideai fogoly-állomány hazánkban igen szép. Az ország számos vidékéről kaptunk értesítést, hogy ily nagy csapatok, ily kövérek és ily jól huzók rég nem kerültek puskacsó elé. Pedig ez valóban csodálatos ép ugy a szaporaság, mint a jó kondíció tekintetében, mert nálunk az orvvadászkodás folyvást nyiltabb szabadsággal és vakmerőséggel üzetik, a foglyokat például százával, ezrével fogdossák össze a csempészek oly időszakban is, midőn a vadász gondolni se mer a vadászatra.

A bécsi ügetőversenyeken *Amber*, a kis amerikai mén nagy diadalokat aratott és most a sportkörökben nem is beszélnek másról, mint e rendkívüli ügetőről, melyre azt mondják, hogy eddig a legkitűnőbb a kontinensen. Giddings Harry bámulatos precizitással és villámsebességgel ügető sötét pej

amerikai méne, Mat Cameron, melyet kormányunk a tavasszal hágó csödörnek 6000 frtért megvásárolt, össze se hasonlítható Amberrel, mely az eddig elért legjobb recordot $2\frac{1}{4}$ másodpercczel, másodizben pedig $18\frac{1}{2}$ másodpercczel megjavította. Amber a budapesti pályán is megjelenik s így lesz alkalmunk róla mostani pozíciójában személyes tapasztalatok alapján is nyilatkozni. Bécsi sportkörök féltékeny hangon emlegetik, hogy a magyar kormány valószínűleg ezt a lovat is elhalászsza az osztrákok elől, ha ugyan tulajdonosa Prince-Smith ur hajlandó lesz bármi áron is megválni lovától.

J. A. P. S. (J. A. Prince-Smith) ur az amerikai ügető mén Amber tulajdonosa az orosz lapokban fölhívást intéz az összes oroszországi ügető lovak tulajdonosaihoz, melyben Amber ellen egy matsch-ra hívja ki őket. A fogadást 5000 rubellal elfogadja egy vagy két mértföldes mezőnyre tetszés szerint. A verseny a trevizoi pályán folya le.

Győztesek győzői. A bécsi ügetőverseny pályán meg van az a jó szokás, hogy külön tiszteletdíjjal tüntetik ki azokat a lovakat, melyek a pályán előfordult legjobb recordot föltümulják. Ez igen buzdítólag hat és eredménye már is fényesen észlelhető a record-táblázaton, mely a bizonyos térnek folyvást rövidebb idő alatt megfutását mutatja. 1882. szept. 21-én Gurko 2400 métert 3 percz $42\frac{3}{4}$ másodpercz alatt futott be. Ezt az idén május 4-én Meteor $2\frac{1}{4}$ másodpercczel legyőzte. A legjobb record 3600 méterre Cupid-é volt, mely 1882. szept. 17-én 5 p. $35\frac{1}{2}$ m. percz alatt ügette körül e távolságot és ime most október 5-én Amber tulszárnyalta ezt a gyorsaságot is. A kettős fogatoknál a legjobb 3600 méteres record Gazsi és Vernay-é volt, 1883. szept. 27-én 6 percz 2 másodpercz és ugyanezek a lovak 1884. május 8-án 5 percz $53\frac{3}{4}$ másodpercz alatt futották meg a pályát, holt versenyben Dan Donaldson és Mat Cameron-nal. — Ami a belföldi ügetők recordját illeti, Ibrahim a 2400 méteres pályát előbbi futásához képest most $4\frac{1}{4}$ másodpercczel sebesebben ügette körül. Ella 1882-ben a legjobb mértföld-record-al birt ($3:36\frac{3}{4}$) s ezt az idei májusi meetingen 30 másodpercczel alább nyomta. Mindezekből kitetszik, hogy az idei bécsi ügetőn az összes eddigi legjobb record-okat sikerült legyőzni, illetőleg megjavítani. Azt hisszük tehát, hogy nálunk is a budapesti pályán meg kellene e külön-díjazást honosítani; mert annak üdvös hatása el nem marad s meetingjeink tekintélyét és érdekességét egyaránt emelni fogja.

Az utolsó kutyakiállítás Angliában nagy visszatetszést és fölháborodást szült a vevők részéről. A hangulatot az a körülmény izgatta föl, hogy egy idő óta a kiállítások a szemre való feleziczomázás által teljesen elvesztették értéküket és ez a káros szokás legutóbb annyira elfajult, hogy a kutyák kimosva, kifésülve, megnyirva, fölszalagozva, bodrozott, fodorított szőrrel, sőt rikitó színekre befestve állították ki. Természetesen ily fogásokkal szemben a szakértelem is meddő, minélfogva több megesalódott vevő pört indit egy-két drágán eladott pointer tulajdonosa ellen.

A londoni atletikai klub őszi meetingjén Walter George ur, a híres champion nem

felelt meg a várakozásnak, amennyiben az ezer méteres sikversenyen csak a második helyre érkezett be. Sokan azt várták, hogy leveri az eddig legjobb amateur-recordot, melyet az amerikai Myers tett meg, de Walter George ur a 2 percz 16 másodpercz időt még inkább megtoldotta 16 másodpercczel.

Hartfordban az angol vasparipázók szép diadalt arattak az amerikai bicyclisták fölött. A nagy versenyben S. Sellars, a Preston-Bicycle-klub tagja, ki nem rég a híres Mr. English-t is legyőzte, most szintén elsőnek érkezett a mértföld-versenyen 2:39-el. Chambers, a birminghami bicycle-klub tagja az amerikai Burnhamot, a legügyesebb vasparipázók egyikét, a két mértföldes pályán mintegy 80 méterrel verte le.

A Cross Country-Running sportnak Angliában folyvást élénkül és kiterjedtebbé válik a saisonja. Ez az ugynevezett árkonbokron való versenyfutás kétségtelenül egyike a legedzőbb férfias sportoknak és máris annyira kedvelt Angliában, hogy száznál több Cross Country-Running sportklub alakult rövid idő alatt.

A Rajna-melléki regatta-szövetség Trierben okt. 5-én tartotta őszi gyűlését, melyen megállapították, hogy az 1885. évi nagy regattát Koblenzben fogják megtartani. A szövetkezetbe újabban 12 regatta-társaság vétetett föl.

Ledderhus O. urnak, a drezdai «Albis» esónakázó-klub tagjának szerencsés esztendeje volt: mindenütt, ahol versenyzett, elnyerte a győztes koszorúját és pedig Prágában, Berlinben, Drezdában, Breslauban és Raudnitzban.

Nostitz Lipót gróf a mult hóban Thun gróf csehországi benateki birtokán egy hófehér tollu foglyot lőtt, melynek csőre gyönyörű ciztronsárga színű volt.

NŐVILÁG.

A színházi toilette kérdése. A színházi saison megnyitásával a fővárosi elsőrangú körök szóba hozták a kérdést, hogyan kell a színházban megjelenni? Budapesten — fájdalom — az a szokás, hogy az urak világos, sőt irodai kabátban, maguk alá helyezett felöltővel, a hölgyek pedig többnyire utcai kalapokban ülnek székeiken. Ezzel szemben a haute crème izlése megállapította, hogy a páholyokba csak is estélyre való öltözékben, más helyekre pedig a hölgyeknek látogató toiletteben s kalap nélkül, a férfiaknak pedig szalon-ruhában vagy legalább is sötét kabátban illik színházba menni.

Divat. A divat világában két jelszó uralkodik legujabban: csipke és szalag. A gyöngy kezd letűnni; az alsó szoknyától kezdve a harisnyán és fehérneműn át minden ruhadarab egész a zsebkendőig a csipke és szalag föltétlen uralma alatt áll. Másrészt pedig az a legujabb hír, hogy a tournure izléstelen divata ellen a finom körök megindították a nyílt háborút. Valóban ez a csuf divat oly távol áll a jó izlés, finomság és gyöngédség követelményeitől, hogy csak örömmel üdvözölhetjük e darab rongy teljes kudarcát, mely még a krinólinnál is százszor durvább izléstelenség terméke volt.

A nők emancipációja Amerikában annyira haladt, hogy immár elnök-jelöltet is állítottak föl Belva A. Lokwood kisasz-

szony személyében, a ki különben ügyvéd. A kisasszony kandidátának igen szép pártja van. Megválasztani ugyan nem fogják; de ügyvédi irodájának elég nagy reklám már a fölléptetés is.

Élelmesség. Csirkéket kínált a gödöllői asszony. Négy volt neki. Darabját 60 krajczarra tartotta. Az urhölgy mind a négyet meg akarta venni 50 krajczárjával. De a kofa elkezdett keseregni, hogy özvegy és sok a gyermeke, hát a jószívű urnő megadta neki a 60 krt. Mikor aztán ki volt fizetve, a gödöllői asszony így sóhajtott föl: Jaj istenkém, mit szól az uram, hogy ilyen olcsón adtam el a csirkéket!

SZÍNHÁZ.

Négy színháza van immár a fővárosnak. Ez oly kulturtörténeti esemény és oly fényes jele haladásunknak, hogy minden magyar ember szívét jogos büszkeséggel töltheti el. Fejlődik is a nemes verseny a négy műintézet közt. A nemzeti színház a téli saisonban nem kevesebb, mint hat új darabot fog bemutatni, és pedig Rákosi Jenőtől (A báróné levelei), Csiky Gergelytől (Nora és Lydia), Berczik Árpádtól, Somló Sándortól (Első szerelem) és Horváth Károlytól. Az operaház legelső újdonsága Erkel Ferencz «Szent-István» című operája lesz, melyből már folynak a próbák. A várszínházat Blaha Lujza asszony fogja népszerűvé tenni; másrészt pedig az igazgató történelmi darabokkal gazdítja repertoírját. Téli programjába több régi jó népszimű, 6 eredeti és 9 külföldi új darab van eddig fölvéve. A népszínház szintén kiadta téli tervét, mely szerint e saisonban tíz új népszimű és 6 új operette kerül színre.

A bécsi operában a legutóbb előadott Sakuntala ballet-újdonság sikert aratott. A libretto dicséretesen elűt a chablonszerű balletszövegektől, Bachrich pedig igen kedves zenét irt hozzá. Egy melodikus keringő és egy polka különösen tetszett a közönségnek.

A Théâtre Français Shakespere «Hamlet»-jére készül, Dumas Sándor és Maurice Pál átdolgozásában. Thomas két dalt irt a darabhoz, az egyik Ofélia dala, a másik a sirások éneke. Shakespere szellemét azonban teljesen kiforgatták zseniális nagyszerűségéből a modern szimű-szabók.

Dumas Sándor a theatre français számára egy új öt felvonásos darabot irt, melynek tárgya a modern társadalom arisztokrata világából van merítve.

A színészet Khinában nem terem rózsákat. A czopf hazájában a legnagyobb megvetés tárgya a színész. A hivatalnokoknak elcsapatás és 50 bambusz botütés terhe alatt tiltva van színésznővel házasságra lépniök és nemcsak a működő színészeket alázzák meg nyilvánosan a legutolsó szolgák is, hanem még azokat is, akiknek apjuk vagy nagyapjuk valaha színész volt. Ily körülmények közt természetesen a khinai színészet tökéletesen pang és végpusztulása előtt áll.

Z E N E.

János főherczeg «Déli hangok» cizmél új keringőt szerzett, mely ő fenségének immár 5-ik zeneműve.

Liszt Ferencz hosszabb ideig fog hazánkban tartózkodni s Tetétlenen, Zichy Géza grófnál szintén huzamosabban elmulat. Az őszi mester egy nagy oratoriumon dolgozik.

A filharmonikusok 1884—85-iki hangversenyeiket az operaházban fogják rendezni; az elsőt november 3-án, a másodikat november 21-én tartják meg, a harmadikat pedig decz. 3-án, míg a többi három a jövő évre marad.

A brüsszeli zenekonzervatorium Bartay Edétől elkérte előadásra két nagyobb zenekarra irt szimfoniai költeményét.

Abott Emma, az amerikai impressaria 100 ezer frankot ajánlott föl Gounodnak egy új operájáért. A mester elfogadta az ajánlatot és a jövő saisonra az opera elkészül.

Düsseldorfban Häbermann kisasszony egy kölni fiatal leány, «A bűvös vadász» Agatha szerepében tüneményeszerű sikert aratott. Azt jósolják neki, hogy a világ legnagyobb énekesnője lesz.

A lipcsei új hangversenytermet december 11, 12, és 13-án nyitják meg, mely alkalomra előadásra kerülnek «Weihe des Hauses», «Messiás» és a 9-ik szimfonia.

MŰVÉSZET.

Munkácsy Mihály második Jézus-képe a műcsarnokban óriási hatást gyakorol a nézőkre. Eddig 100 ezer ember tekintette meg a képet. Rendesen a lakosságnak alig huszadrésze érdeklődik a művészeti kiállítások iránt, tehát a főváros népességét figyelembe véve, elmondhatjuk, hogy Munkácsy remekének áhitatos megszemlélésére úgyszólván az ország minden részéből zárandokolt össze az a ropant tömeg, mely eddig a sugáruti palotában látható csodamű előtt megjelent.

Makart képei el vannak szórva az egész világon. A berlini nemzeti képtár Cornaro Katalint bírja, a stuttgarti képtár Kleopatra utazását, a hamburgi műcsarnok V. Károly bevonulását. A Diana vadászata egy müncheni műkereskedő révén Amerikába jutott. A négy évszak, Leda a hattyúval és a kilencz Abundantia-kép Oroszországba került. A modern amoretteket Pálffy gróf vette meg, a hét főbűnt pedig egy firenzei bankár. Bécsben csak Juliát őrzik, a többi Makart-kép magántulajdon. A Kleopatra halála egy báróé. A Bachus diadalmenete Angolországba vándorolt. A fellaeh leányokat az elhúnyt mester Wagner Richárdnak ajándékozta, s a kép most a Wahnfriedben pompázik. A nyár, az öt érzék és Judit műkereskedők raktárában várja vevőjét.

IRODALOM.

A vidéki lapokat érdekelni fogja ama hírünk, hogy a gr. Kreith B. által 4-ik éve szerkesztett «Késziratok» című könyvomat lapnak mostantól kezdve concurrens lesz a Szemle. A «Késziratok» című könyvomat lap társadalmi, irodalmi és közgazdasági cikkeket hoz kizárólag a vidéki vegyes-tartalmu lapok számára, oly célból, hogy azokat mint máshol (a főváros lapjaiban) meg nem jelent, tehát eredeti és jelesebb íróinktól való dolgozatokat a vidék lapjai közölhesék. A vidék lapjait nem genirozza ama körülmény, hogy a «Késziratok»-ban megjelent érdekes cikkeket egy időben több lap kapja meg, mert egyik vidéknek lapja nem szokott a másik vármegyékben is előfizetőket bírni és így az olvasók ugyanazon közleményeket rendszeren nem olvassák egynél több lapban. — Mostantól fogva a Szemle cikkeit is átvehetik, azaz utánközlhetik mindama vidéki lapok, kik a Szemlére negyedévenként 5 frttal előfizetnek. Az előfizető vidéki lapok a Szemle érdekesebb közleményeit kefelevonatban is megkaphatják sürgősebb esetekben. A Szemle, mint kizárólag az igen vagyonos úri osztály lapja, alig nyomtatik néhány száz példányban, minélfogva egy-egy vidéki lapnak nagyszámu előfizetői közt alig fog találkozni egy-egy vidéken 3—4 olyan előfizető, ki az illető vidéki lap mellett a Szemlét is tartja. A Szemle érdekes közleményeket fog adni mindig, melyek utánnomását a nem előfizető vidéki lapoknak meg nem engedjük.

Jókai Mór regény-költőnk egy történelmi drámán dolgozik, melynek tárgya a mohácsi vész idejéből van merítve. A darab versekben lesz írva s valószínűleg még a télen elkészül.

Magyarország vadászati térképe cím alatt érdekes mappát készített lapunk szerkesztője gr. Kreith Béla. E térképen statisztikai adatok alapján szí-

nekkel van kitüntetve hazánk nevezetesebb vadainak állománya a vadász kertekkel s más egyéb vadászokat érdeklő adatokkal. E térkép tiszta jövedelme országos vadászati közczélra lesz adva.

A dekoratív kiállítás a szépirodalmi könyvekben kezd a finom izlésű amatőrök előtt unottá válni. Immár alig jelenik meg könyv, mely ne lenne zsfolva díszkörtetekkel, inicialékkal, vignettekkel, fejezetek élén és farkán összezagyvált amorettekkel és egyéb cziczomákkal. A tiszta styl e mellett hátterbe szorul és a könyvek tartalma hova-tovább sekélyesebb. Pedig valamint az igazi szalon-izlés azt követeli, hogy egy hegyi kiránduláson más toltetteben jelenjünk meg, mint egy udvari hangversenyen, épen úgy a díszműveket is egészen más forma, más dekoráció illeti meg, mint a regényeket, verseket és más apróbb művek kiadását. Szóval redukálni kell ezt a tulkapást; mert mostanában már minden vidéki szárnypróbálgató illusztrálva, tul-tömött rajzokkal és díszítéssel hirdeti salakos értéktelen obskurumait. Az angolok tökéletesen megőrzik tisztaságukat, a francziák izlése már kissé vegyes, ellenben a németek majmolásával a magyar literatura külseje immár rikitó, hogy a finom világ kénytelen elfordulni tőle. Szükségesnek tartottuk e föl-szólalást a saison küszöbén, mikor karácsonyra és újévre egy csomó új könyv lepi el a piacot és a felfujt nagyságu kis poéták a «diszes» kiállítással csalogatják lépre a publikumot.

EGYESÜLETEK.

A vörös-kereszt egyesület új Erzsébet-kórháza már teljesen elkészült és úri társaság előtt a katonai és egészségügyi szakértők a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak czélszerűségéről. Az, amit a magyar vörös-kereszt egyesület eddig elért, nagyban föltulmulja az osztrák vörös-kereszt egyesület által felmutatott eredményt, mert pénzt oly intézetbe helyezte el, mely nemcsak háboruban, de már a béke idején is nagy hasznot nyujt a szenvedő emberiségnek. Az Erzsébet-kórház zárkövének ünnepi letétele a király jelenlétében e hó 19-én ment végbe. Jelen volt ő felsége kíséretében a magyar arisztokraczia számos előkelősége s a meglegedés általánosnak nevezhető a vöröskereszt-egyesület eddig kifejtett tevékenysége fölött.

A lovar-egylet által rendezett II. Kin-csem-sorsjáték iránt a külföldön is nagy az érdeklődés. Különösen dicséretes buzgalmat fejtenek ki a katonatisztek a sorsjegyek terjesztésében. A sorsjáték összesen 10 ezer nyereménnyel jár több száz ezer forint értékben.

A Szent-István-társulat legutóbbi választmányi ülésén Tárkányi Béla apátkanonok bemutatta az ez évi tagilletvényeket; a pénztári kimutatásból pedig kitént, hogy a társulat idei bevétele eddig 67,520 frt volt, és kiadása 65,949 frt.

Képeinkhez.

Árva vára.

Szikla csúcsán, merész magasságban áll az ősi vár; egykor nagy harcok hőseinek biztos erőssége, most kegyeletos unokák szemében a letűnt idők mohos emlék-romja.

Ide záratta Mátyás király a daczos Várdai Péter püspököt szókimondó makaességáért és innen vitette aztán a föld fenekén vajt börtönlyukból, az ország paradicsomába, a függő-kertes csodaszép Visegrádra, jólétbe, kényelembe. Itt vonultak meg a küzdő sasok az ellenség elől, itt gyűjtettek új harcraikra új tüzet és innen rohanták meg s konczol-

ták föl támadóikat. — Véres viaskodások, regés történetek, idilli álmok és kegyetlen halál-tusák helye volt ez az eget ostromló szikla-vár, mint annyi más erőssége hazánkna a százados háborúk veszedelmei közt.

Es most hol a hatalom, mely föntartotta, rettegetté tette? Hol a varázs, mely övezte? Eltűnt visszajöhethetlenül; csak a hazafi bánata s a költő gondja borong fölötte s a feldult fészek jótét-lelke siratja vesztét.

Az erdőben.

Durrog a fegyver, benn ez erdő mélyén folyik a vadászat és a puskák ropogását, a hajtók robaját, a vadászok öröm-énekét, a kopók csaholását fölkapja a visszhang és odacsapkodja a kopasz sziklák fejéhez. Innen millió hangeseppre oszolva pattan szét a zürzavaros moraj és a százados fák levelein átrezegve fölriasztja az öreg agancsost, meg a két szimatoló sutát, melyek óvatosan kémlelik az erdőt és halkán lépkednek a recsegő ágakon át a kövér fűben. Füleiket hegyezik, testük meg-megrezzen; a lövések mind sürűbbek és folyvást közelebről hangzanak... Vajjon az ösztön megsugja-e a figyelő állatnak, hogy halálos veszély előtt áll s egy percz mulva tán vésző sebbel roskad le a bokor alá?...

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Lapunk mai száma azért késett, mert nyomdát kellett változtatnunk.

G. Z. M. urnak. Hozzánk intézett becses levelére tudatjuk, hogy B e n e d e k A l a d á r jeles író, lapunknak nem munkatársa.

HIRDETÉSEK.

Egy legjobb korábban levő művelt nő

ajánlkozik nagyobb úri házhoz házvezetésre vagy kulcsárnői teendőkre. Az illető eddig maga is jobb módu saját háztartással bírt, s így gazdag tapasztalással bír a háztartás összes teendőiben. Bővebb értesítéssel szolgál a «Szemle» kiadóhivatala.

Fölhivjuk a hirdető közönséget

új fali-naptárunk és térképeinken levő hirdetési helyek igénybe vételére. A hirdetések e leghatásosabb nemét gr. Kreith Béla alkalmazta először és e hirdetések hatásos voltát tapasztalták már elsőrangú gépgyárosaink, magkereskedőink és több nagy üzlettulajdonos, kik belátták, hogy a hirdetések e neme sokkal nagyobb hatásu mint a hírlap vagy egyéb hirdetések. A fali-naptár és térképen való hirdetés hatása oly nagy mint a falragasz hirdetések hatása lenne az esetben, ha a falragaszokat a közönség maga kifüggesztené és azokat megóvná. Ez azonban nem történik a közönséges plakátokkal. Ezt csak úgy lehet elérni, ha hirdetésein ket oly hasznos és a közönség által falra függeszteni szokott nyomtatványokkal kötjük egybe, a minők pl. o. a fali naptár vagy valamely érdekesebb térkép. Az ilyen nyomtatványokkal egybekötött hirdetések a közönség által falra függesztve évekig hirdetik az illető üzlet gyártmányait s e körülmény hatása kiszámithatlan hasznos eredménnyel jár. Ily hirdetések megrendelni lehet a Szemle kiadóhivatalában Budapest, Lövész uteza 5.